

Rebekka Aase Bahr

Toppidrett og koronapandemien

Hvordan påvirkes Olympiatoppens stipendutøvere av koronapandemien?

Masteroppgave i idrettsvitenskap
Seksjon for kultur og samfunn
Norges idrettshøgskole, 2021

SAMMENDRAG

Bakgrunn

Koronapandemien kom til Norge i 2020 og har påvirket mange deler av samfunnet. For å forstå konsekvensene, er det viktig å se på hvordan det påvirker alle sider ved samfunnet. Det finnes lite eller ingen forskning på hvordan koronaviruset har påvirket toppidrettsutøvere organisatorisk eller deres livssituasjon.

Problemstilling

Hvordan påvirket koronapandemien Olympiatoppens stipendutøvers økonomi og generelle livssituasjon?

Metode

Studien baserer seg på både kvantitative og kvalitative data. De kvantitative dataene ble innhentet gjennom en spørreundersøkelse i desember 2020 blant norske toppidrettsutøvere. Totalt 155 utøvere svarte på undersøkelsen (svarprosent 41%), hvorav 117 var stipendutøvere fra Olympiatoppen (svarprosent: 36%), og de kvalitative dataene er basert på semi-strukturerte intervju i februar/mars 2021 med seks utøvere som mottok A-stipend fra Olympiatoppen.

Resultater

Koronapandemien har hatt stor påvirkning på Olympiatoppens stipendutøvere, som har møtt utfordringer i flere områder. De har fått dårligere økonomi, har hatt større vanskeligheter med å skaffe sponsorer, hatt store utfordringer med organisering av reiser og med sesongplanlegging, smittefaren i samfunnet har ført til en enda strammere livsstil og begrenset sosial omgang, og karantenerestriksjonene har skapt hindringer for trening og konkurranser. Studien viser også at gjennom et tett samarbeid med Olympiatoppen, har stipendutøverne håndtert utfordringene koronapandemien har skapt på en god måte.

Nøkkelord: *koronapandemi, Olympiatoppens stipendutøvere, påpasselige organisasjoner*

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	1
FORORD	4
1.0 INNLEDNING	5
1.1 PROBLEMSTILLING.....	6
2.0 BAKGRUNN	8
2.1 OLYMPIATOPPENS STIPENDUTØVERE.....	8
2.1.1 A-stipend.....	8
2.1.2 B-stipend.....	9
2.1.3 Utviklingsstipend (U-stipend).....	9
2.1.4 Lagstipend.....	9
2.1.5 Utviklingen til stipendordningen.....	9
2.2 OLYMPIATOPPEN	10
2.3 COVID-19	12
3.0 TIDLIGERE FORSKNING	18
4.0 TEORETISK RAMMEVERK	20
4.1 PÅPASSELIGE ORGANISASJONER	20
4.1.1 Fem grunnleggende prinsipper bak påpasselige organisasjoner.....	21
4.1.2 Olympiatoppen som påpasselig organisasjon	23
4.2 SENSEMAKING/SENSEGIVING.....	24
5.0 METODE	26
5.1 FORSKNINGSDESIGN	26
5.2 METODER	27
5.2.1 Spørreundersøkelsen.....	27
5.2.2 Intervju.....	28
5.3 UTVALG	28
5.3.1 Kvantitativt utvalg	29
5.3.2 Kvalitativt utvalg.....	29
5.4 ANALYSEMETODER	30
5.5 STYRKER OG SVAKHETER MED METODE	30
5.6 VALIDITET OG RELIABILITET	30
5.7 ETISKE OVERVEIELSER.....	31
6.0 RESULTATER	32
6.1 SPØRREUNDERSØKELSEN	32
6.1.1 Deskriptive data og inntektsnivå	32
6.1.2 Inntektskilder	34
6.1.3 Konsekvenser av koronapandemien	36
6.2 INTERVJUUNDERSØKELSEN	38

6.2.1 Økonomi.....	38
6.2.2 Sponsor	39
6.2.3 Smittevern.....	39
6.2.4 Karantenerestriksjoner	41
6.2.5 Organisering av reiser.....	42
6.2.6 Sesongplanlegging.....	43
7.0 DISKUSJON.....	45
7.1 OVERVÅKER SMÅ AVVIK.....	45
7.2 MOTVILJE TIL Å FORENKLE.....	47
7.3 SENSITIVE TIL KJERNEPROSESSEN	49
7.4 UTVIKLER OG IVARETAR EN FORPLIKTELSE TIL MOTSTANDSKRAFT	50
7.5 HENVISNING TIL EKSPERTISE	51
7.6 SENSEMAKING/SENSEGIVING.....	52
8.0 KONKLUSJON	53
LITTERATURLISTE	54
VEDLEGG	58
VEDLEGG 1: GODKJENNING NSD	58
VEDLEGG 2: INTERVJUGUIDE.....	60
VEDLEGG 3: INFORMERT SAMTYKKESKJEMA	63

FORORD

Masteroppgaven er skrevet i forbindelse med avsluttende utdanning på Norges idrettshøgskole – i studieretningen idrettsvitenskap og ved Institutt for kultur og samfunn.

Allerede i starten av masterløpet var jeg innstilt på å skrive masteroppgave om Olympiatoppens stipendutøvere og hvordan de opplevde stipendordningen, som en videreførelse av bacheloroppgaven min fra 2016. Da koronapandemien traff Norge i starten av 2020 kom jeg etter innspill fra andre på andre tanker. Dette førte til en endring, til å fokusere på hvordan koronapandemien har påvirket stipendutøverne.

Det har vært utfordrende, spennende og lærerikt å skrive om et tema som utspiller seg mens man skriver. Det har vært stimulerende å kunne tilføye ny informasjon om et fenomen som hele tiden har utviklet seg. Det har vært krevende å skrive oppgaven i tiden vi har levet i, med de samme sosiale og praktiske begrensningene som utøverne også har opplevd, men motivasjonen for å levere en god oppgave har vært der hele tiden.

Jeg vil benytte denne muligheten til å takke alle som har tatt seg tid til å svare på spørreundersøkelse og delta på intervju. Uten disse hadde dette ikke vært mulig.

Takk til mine veiledere, Dag Vidar Hanstad og Svein A. Andersen, som har kommet med uvurderlige innspill i forhold til teori og oppgaveskriving. De har også vært særs tilgjengelige for meg gjennom hele prosessen og støttet meg underveis. Jeg vil også takke Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité for tilgang på spørreundersøkelsen og muligheten til å inkludere egne spørsmål; dette har løftet prosjektet.

Jeg vil også takke min fantastiske familie, spesielt min flotte far, for korrekturlesing, veiledning og uvurderlig motivasjon gjennom hele masterforløpet og spesielt i innspurten. Tusen takk til min flotte samboer som har lagt til rette for glede i hverdagen, selv om det har vært hektiske perioder. Jeg vil også takke mine venner, medstudenter og lagkamerater for at dere har lyttet, motivert meg og støttet meg gjennom hele studieforløpet.

Jeg håper dere som leser oppgaven finner den like interessant som jeg syntes det var å skrive den!

Rebekka Aase Bahr, juni 2021

1.0 INNLEDNING

Året 2020 vil for alltid bli husket som da koronaviruset preget verden. Hele samfunnet ble påvirket, sykdom og død kom tett på livet, og vi opplevde høy arbeidsledighet og store økonomiske endringer. Regjeringen innførte strenge reisekrav, retningslinjer og tiltak som førte til store endringer i samfunnet, også for idretten (Helsedirektoratet, 2020). Idretten ble preget av avlysninger og utsettelse av de største arrangementene, i tillegg til at barne- og ungdomsidretten ble satt på vent. Vi vet ennå ikke hvilke konsekvenser en slik pause vil ha for frafall, fysisk og psykisk helse, men så umiddelbart at pandemien ville gi til dels store konsekvenser for alle toppidrettsutøvere. Jeg skal se på en undergruppe av toppidrettsutøvere, Olympiatoppens stipendutøvere, og hvordan disse oppfatter pandemien.

Toppidrett er en viktig del av idretten i Norge og de siste årene har det blitt mer fokus på helhetsutøveren. Helhetsutøveren handler om å ta vare på hele utøveren og forutsetter blant annet at utøveren har gode rammebetingelser. Dette innebærer å ha økonomisk støtte, et godt organisert forbund og støtteapparat, planer etter endt karriere og gode treningsfasiliteter. Mye av dette får stipendutøverne gjennom Olympiatoppens stipendordning, men det er få som har systematisk undersøkt hvordan koronaviruset påvirker utøverne og rammebetingelsene de får gjennom forbund og Olympiatoppen. Olympiatoppens stipendutøvere er utsatte under koronapandemien og påvirkes av streng statlig regulering, avlysning av store internasjonale konkurranser og svekket økonomi. Med dette som bakgrunn mener jeg det er relevant og interessant å se på hvordan koronaviruset påvirker Olympiatoppens stipendutøvere.

Alle konsekvenser av pandemien har vi foreløpig ikke noe klart bilde av, men vi vet at den har endret samfunnet. Denne oppgaven kan derfor være aktuell for flere aktører innenfor idretten, som Olympiatoppen, særforbund med stipendutøvere tilknyttet seg og Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) generelt. Det er viktig for disse aktørene å vite hvilke økonomiske og organisatoriske konsekvenser koronaviruset har for utøverne deres. Temaet er spennende fordi situasjonen hele tiden utvikler seg og utøverne får nye retningslinjer som gjør at de ikke får gjennomført trening og konkurranser slik de hadde planlagt. Dette kan påvirke deres økonomiske situasjon.

Koronapandemien er et unikt fenomen, og mitt prosjekt kan bidra til informasjon og forståelse av dette. I tillegg har Olympiatoppens stipendutøvere blitt lite forsket på tidligere og mitt prosjekt vil være et bidrag til idrettsforskning. Mitt prosjekt vil bidra med et teoretisk

rammeverk for å se på økonomiske og organisatoriske påvirkninger på toppidrettsutøvere, i tillegg til hvordan utøverne håndterer dette. Forskning på rammebetingelser for toppidrettsutøvere har ikke tidligere tatt hensyn til krisesituasjoner og hvordan slike kan påvirke resultater og livssituasjon. Oppgaven har et utøverperspektiv fordi det er de som får konsekvensene av koronapandemien. Olympiatoppen sitt ønske er at utøveren skal prestere og da må vi vite hvordan utøveren opplever utfordringer slik at disse kan håndteres. I oppgaven vil jeg benytte teoriene om påpasselige organisasjoner, sensemaking og sensegiving for å se på hvordan utøverne blir påvirket.

1.1 Problemstilling

Hovedproblemstillingen i denne masteroppgaven er:

Hvordan påvirket koronapandemien Olympiatoppens stipendutøveres økonomi og generelle livssituasjon?

Begreper:

Koronapandemien er et verdensomfattende utbrudd av viruset SARS-CoV-2, som først ble påvist årsskiftet 2019/2020 i Kina. *Olympiatoppen* er en underorganisasjon av NIF og har det operative ansvaret for norsk toppidrett. *Olympiatoppens stipendutøvere* er utøvere som viser gode resultater og utvikling i sin idrett og mottar stipend og tjenester gjennom stipendordningen til Olympiatoppen. Disse begrepene vil bli grundigere gjennomgått i neste kapittel.

Forskningsspørsmålene baserer seg på det som er viktig for Olympiatoppens stipendutøvere for å utnytte sitt fulle potensiale. Dette er faktorer som vil påvirke utøverne dersom de blir endret eller forsvinner.

Forskningsspørsmål:

- Hvordan påvirket koronapandemien Olympiatoppens stipendutøvere økonomisk?
- Hvordan påvirket koronapandemien arbeidet med sponsoravtaler og sponsormidler Olympiatoppens stipendutøvere?
- Hvordan har koronapandemien påvirket Olympiatoppens stipendutøvere med tanke på planlegging og organisering?

- Hvordan påvirket krav om karantene og isolasjon hverdagen til Olympiatoppens stipendutøvere?
- Hvordan har samarbeidet med Olympiatoppen, særforbund og trenere blitt påvirket under koronapandemien?
- Hvordan har Olympiatoppens stipendutøvere opplevd den økte smittefaren i forbindelse med koronapandemien?

2.0 BAKGRUNN

Hensikten med kapitlet er å gjøre rede for konteksten for oppgaven. Først vil jeg gjennomgå hvordan stipendordningen til Olympiatoppen fungerer, hvordan stipendene blir tildelt og hvordan Olympiatoppen er oppbygd. Senere skal jeg beskrive koronapandemien og det blir redegjort for hvordan regjeringen og NIF har respondert på pandemien. Jeg legger også frem en tidslinje for å lettere kunne forstå seg på utviklingen av pandemien.

2.1 Olympiatoppens stipendutøvere

Olympiatoppen har etter tildeling fra Kulturdepartementet ansvar for å tildele stipender til både lag og individuelle utøvere i Norge (Olympiatoppen, 2019a). Det blir sendt ut en felles søknad på vegne av utøvere og lag fra de ulike særforbund (NIF, 2013). Målsetningen for stipendordningen er at den skal bidra til å gi bedre økonomiske forutsetninger til Norges beste utøvere, samt unge lovende utøvere (Bahr, 2016; Olympiatoppen, u.å.-c). Stipendordningen har flere kriterier, blant annet etterfølge NIFs formål og kjerneverdier og følge antidopingreguleringene, som må oppfylles for at utøveren skal kunne være en gyldig stipendutøver (Bahr, 2016; Olympiatoppen, 2019a).

Gjennom et søknadsskjema søker sportssjef/landslagssjef om stipend for sin gren og stipender tildeles for ett år. Det blir delt ut tre forskjellige typer stipend: A-stipend, B-stipend og utviklingsstipend (U-stipend). Det er ulike sportslige forutsetninger for de ulike stipendene. A-stipendet krever de høyeste prestasjonene og er etterfulgt av B-stipend, som er for utøvere som presterer opp mot A-stipendnivå. U-stipendet deles ut til unge utøvere som viser forutsetninger til å prestere på høyt internasjonalt nivå. (Olympiatoppen, 2019a). Stipendordningen er grundig gjennomgått i min bacheloroppgave om stipendordningen (Bahr, 2016).

2.1.1 A-stipend

Utøvere blir automatisk tilbudt A-stipend dersom de har tatt medalje i OL (olympiske leker) eller PL (paralympiske leker), eller som i verdenscupen sammenlagt er blant de tre beste i en olympisk idrett. I tillegg kan utøvere få tildelt A-stipend gjennom vurdering av Olympiatoppens coacher og toppidrettssjefen ved resultater tett opp mot disse. Ved manglende resultater som følge av skade eller graviditet vil det kunne gjøres individuelle vurderinger. A-stipend har verdi på 120 000 kr (Bahr, 2016; Olympiatoppen, 2019a).

Gjennom stipendordninger får utøverne tilgang til tjenester ved Toppidrettssenteret og ved Olympiatoppens syv regionale kompetansesentre, dette inkluderer gratis trening, testkvoter, faglig støtte og helsetjenester, tilgang til lunsj og korn og sportsprodukter under og etter trening (Bahr, 2016; Olympiatoppen, 2019a).

2.1.2 B-stipend

B-stipendet vil bli tildelt etter vurdering av Olympiatoppens coacher og toppidrettssjefen til utøvere som på et høyt nivå i sin idrett. Dette inkluderer høye plasseringer i OL, PL og VM, sterke resultater i EM og jevnt nivå i verdenscup. Stipendet har en sum på 70 000 kr og utøverne vil ha tilgang til samme tjenester som A-stipendutøvere (Bahr, 2016; Olympiatoppen, 2019a).

2.1.3 Utviklingsstipend (U-stipend)

U-stipend deles ut til individuelle utøvere under 24 år. Tildelingen gis til utøvere som over tid har levert på et høyt internasjonalt nivå i sin alder og viser muligheten for gode resultater i fremtiden. Vurderingen vil på samme måte som på A- og B-stipend bli gjort av Olympiatoppens coacher og toppidrettssjefen. Stipendet har en sum på 60 000 kr og vil på samme måte gi tilgang til tjenestene som A- og B-stipendutøvere har tilgang på (Bahr, 2016; Olympiatoppen, 2019a).

2.1.4 Lagstipend

Lag-stipend blir tildelt til lagidretter og har samme vurderingskriterier som de individuelle stipendene. Tildelingen blir gjort gjennom samme vurderingskriterier som de individuelle stipendene (NIF, 2013). Summen vil være antall spillere inkludert i laget ganget med summen på type stipend (A- eller B-stipend) (Olympiatoppen, 2019b).

2.1.5 Utviklingen til stipendordningen

Stipendordningen har endret seg gjennom perioden den har eksistert, både med tanke på type stipend som er utdelt og hvor mye stipendene er verdt. Siden sommertildelingen i 2004 har vi hatt de tre stipendtypene vi har i dag, A-stipend, B-stipend og U-stipend. Kroneverdien på tildelingene har vært konstant siden 2010, men totalsummen på utdelingen har økt (Olympiatoppen, 2019a). Dette tilsier at Olympiatoppen deler ut flere stipend. Til tross for at tildelingen til toppidretten gjennom Kulturdepartementet har vært stigende siden stipendordningen ble til, har ikke summen til utøverne økt på lik linje. I sommertildelingen

2020 og vintertildelingen 2020/2021 ble det tildelt henholdsvis 106 utøverstipend og 4 lagstipend og 114 utøverstipend og 4 lagstipend (Olympiatoppen, 2020c, 2020d)

2.2 Olympiatoppen

Olympiatoppen ble etablert som en videreføring av Prosjekt 88, et prosjekt for å styrke toppidrett frem mot OL og PL i 1988 etter dårlige resultater i de foregående OL og PL. Prosjektets hovedfokus var utøveren og mer spesifikt «hele» utøveren, som innebar det psykiske, fysiske og sosiale (Andersen, 2012). Stipendordningen til Olympiatoppen startet allerede her, hvor det var 63 utøvere mottok stipend på 3,250 euro. Etter hvert ble også lag og mindre prioriterte utøvere inkludert i prosjektet. Da prosjektet ble satt i gang, ble det kalt «den norske modellen». Modellen fokuserte på hvordan de ulike idrettene kunne dra nytte av hverandre gjennom forbundene sine. Et slik transparent system sørget for at både positive og negative opplevelser ble raskt gjenkjent (Andersen & Ronglan, 2012, s. 34-35). Etter at talentutviklingen i Norge ble styrket av prosjektet, ble Olympiatoppen etablert i 1988. Resultatet av økt finansiering i forbindelse med OL og PL på hjemmebane i 1994 og etableringen av Olympiatoppen ble store og varige resultatforbedringer for Norge. Tilskuddet fra NIF gjennom spillemiddelordningen til toppidrett var i 2020 163 mill. kr (NIF, 2019b).

Olympiatoppen har det operative ansvaret for og makten til å utvikle norsk toppidrett, i tillegg til å lede og organisere den norske trossens deltakelse i OL og PL (Andersen & Hanstad, 2011; NIF, 2013). Olympiatoppen mottar penger fra noen sponsorer, men den største delen av inntektene kommer gjennom overskuddet til Norsk Tipping (Andersen & Ronglan, 2012, s. 37). Dette blir tildelt til Olympiatoppen gjennom NIF. Som underorganisasjon av NIF er Olympiatoppen underlagt deres visjoner og planer for fremtiden. Visjonen til Olympiatoppen er: «å trene og lede best i verden» (Olympiatoppen, u.å.-b).

Olympiatoppen har samarbeidsavtaler med ca. 30 idretter, hvor Olympiatoppens hovedfokus er å utvikle en landslagsmodell og en toppidrettskultur. I tillegg til samarbeidsavtalene bidrar Olympiatoppen også inn mot såkalte «utviklingsidretter», som er idretter som har ambisjoner og potensiale til drive toppidrett, men som ikke har en konkret samarbeidsavtale med Olympiatoppen. Olympiatoppen har også som hensikt å bidra til å øke kompetansen hos øvrige trenere og støtteapparat rundt utøverne, slik at utøverne har gode støttespillere rundt seg til enhver tid (NIF, 2019b).

På Idrettstinget i 2019 ble idrettens langtidsplan for idrett, «Idretten vil!», vedtatt. Satsningsområdene for perioden 2019-2023 er livslang idrett, bedre idrettslag, flere og bedre idrettsanlegg og bedre toppidrett. Selv om rammebetingelser ikke er et eget satsningsområde i «Idretten vil!», uttrykker NIF gjennom satsningsplanen at det alltid vil være viktig å arbeide for gode økonomiske bidrag fra både kommersielle og offentlige kilder. Innenfor målet om bedre toppidrett er det viktig å styrke rammevilkårene og forutsigbarheten til organisasjonene og enkeltutøvere (NIF, 2019a).

Som gjennomgått tidligere har stipendutøverne tilgang på ulike ressurser ved Olympiatoppen, både regionalt og sentralt ved Olympiatoppens treningssenter ved Sognsvann.

Hovedkontakten mellom de ulike særforbundene/landslagene er gjennom Olympiatoppens coacher. Coachenes primær oppgaver er å være særidrettens kontakt inn til Olympiatoppens system og være koordinator for fagleveransen fra Olympiatoppen (NIF, 2021a).

Olympiatoppen har 11 coacher med ulike ansvarsområder. I tillegg til kontakt med Olympiatoppens coacher har utøverne kontakt med ulike fagpersoner som for eksempel idrettsernæring, helsearbeidere, idrettspsykologer, fagansatte innenfor teknikk/motorikk og kraft/styrke. Olympiatoppen har også tjenester som utdanning, karriere og medierådgiving som utøverne kan benytte seg av under og etter karrieren (Olympiatoppen, u.å.-a).

Olympiatoppen skal være en møteplass for utveksling av informasjon og erfaring mellom idrettene. Olympiatoppens coacher har en viktig rolle i denne erfaringsutvekslingen ved at de har oppfølgingen av enkeltidretter, utøvere og lag gjennom særforbundene. Olympiatoppen skiller seg fra øvrig internasjonal toppidrett ved at toppidretten har en samlet organisering og samarbeid på tvers av idretter. For Olympiatoppen er det viktig at alle arbeider sammen mot en felles kultur; det er ikke rom for enkeltindivider og unntak for idretter (NIF, 2021a).

En viktig faktor for suksessen til Olympiatoppen antas å være arbeid med forskning og utvikling. Dette skjer gjennom samarbeid med særforbund, forskningssentre og fagansatte. Olympiatoppen blir gjennom arbeidet sitt sett på som en påpasselig organisasjon; det innebærer å ta i bruk hverandres erfaringer og kunnskap og lære av hverandre (Andersen, 2010).

Stipendutøverne har også tilgang på måltider gjennom stipendordningen. Utøverne har tilgang på lunsjbuffet i tillegg til korn gjennom hele dagen, i tillegg til tilbud om YT-produkter før,

under og etter trening. Utøverne har også tilgang til treningssenteret til Olympiatoppen både regionalt og sentralt og vil gjennom dette ha nær kontakt med de ulike fagansatte som arbeider der. For utøvere som ikke mottar stipend, men som har tilgang på Olympiatoppen gjennom særforbund vil ikke kontakten direkte med fagpersonell være stor. Kontakten med Olympiatoppen vil disse utøverne få gjennom landslagstrenerne eller andre kontaktpunkter i særforbundene (Olympiatoppen, 2019a).

2.3 Covid-19

Covid-19 (koronavirussykdom) kom til Norge i februar 2020 og ble erklært som pandemi i mars 2020 av Verdens helseorganisasjon. En pandemi er en betegnelse på en sykdom som rammer veldig mange mennesker, i tillegg til å spre seg over et stort landområde (Folkehelseinstituttet, 2011). Koronaviruset smitter hovedsakelig gjennom dråpe- og kontaktsmitte, det vil si at viruset smitter gjennom luften, ved direkte kontakt eller ved indirekte kontakt. Viruset fører til luftveisinfectionsjoner hos mennesker, og kan føre til alt fra milde symptomer til alvorlig sykdom og død. Alvorlig sykdom vil gi behov for intensivbehandling og til og med behandling på respirator. Den største risikoen for alvorlig sykdom finner man hos personer over 60 år og med underliggende kronisk sykdom (Cucinotta & Vanelli, 2020; Folkehelseinstituttet, 2020; Parasher, 2021).

Toppidrettsutøvere har potensielt økt eksponering for viruset, særlig gjennom trening, sparring og konkurranser. Dette er fordi de konkurrerer, gjerne med tung pusting, nærkontakt og i lukkede områder. I tillegg til dette må utøverne reise for å komme seg til konkurranser og treningsområder. Begge disse arenaene er nødvendige for utøvernes utvikling. Utøverne faller normalt ikke innenfor risikogruppen for å bli alvorlig syke eller dø, da de som regel er unge og friske, men også i denne gruppen finnes det utøvere med underliggende sykdom, kanskje særlig blant parautøverne (Hull et al., 2020; Nieß et al., 2020).

Mange utøvere opplever enten å være asymptomatisk eller milde symptomer som følge av koronasmitte. Ved milde symptomer er de vanligste symptomene hodepine, mangel på lukte- og smaksans og feber. Det er også grupper av utøvere som kan ha større risiko for mer alvorlig forløp, som alvorlig sykdom og til og med død. Dette inkluderer parautøvere og utøvere med kroniske sykdommer som for eksempel luftveissykdommer, som vi finner i rundt 20% av utholdenhetsutøvere. Viruset kan påvirke utøvernes respiratoriske og kardiovaskulære funksjon, som i mange idretter er helt avgjørende for å kunne prestere. Dette gjelder blant

annet utholdenhetsidretter. Utøvere som trener i grupper, utøver kontaktidrett og bruker felles utstyr og fellesrom vil ha høyere smitterisiko (Hull et al., 2020; Nieß et al., 2020).

Dersom utøvere er smittet av koronaviruset, er det viktig at de følger gode retningslinjer for rehabilitering og tilbakegang til idrett. Disse baserer seg på hvor alvorlig sykdomsforløpet har vært og gir veiledning om hvilke undersøkelser som eventuelt bør gjøres og hvilken progresjon som antas å være fornuftig for å komme seg tilbake til trening og konkurranse. En slik tilnærming antas å redusere muligheten for ettervirkninger av sykdommen (Nieß et al., 2020; Olympiatoppen, 2020b).

Flere smittede utøvere har uttalt seg om fysiologiske effekter av koronaviruset, som smerter i ledd, hode og lunger. I noen utholdenhetsidretter, som langrenn og skiskyting, har utøvere som har fått påvist koronaviruset fortalt om ettervirkninger og problemer med å komme tilbake på normalt nivå. Utøverne kan også bli påvirket indirekte av koronaviruset—ved at de tvinges til å trene annerledes eller andre steder enn det de ønsker, gjennom mer krevende reiseopplegg, trangere økonomiske rammer, negative effekter på mental helse og begrensninger på tilgang til medisinske tjenester (Eirale et al., 2020; Pillay et al., 2020; Reardon et al., 2021). Dette er noe av det jeg skal se på i resten av oppgaven.

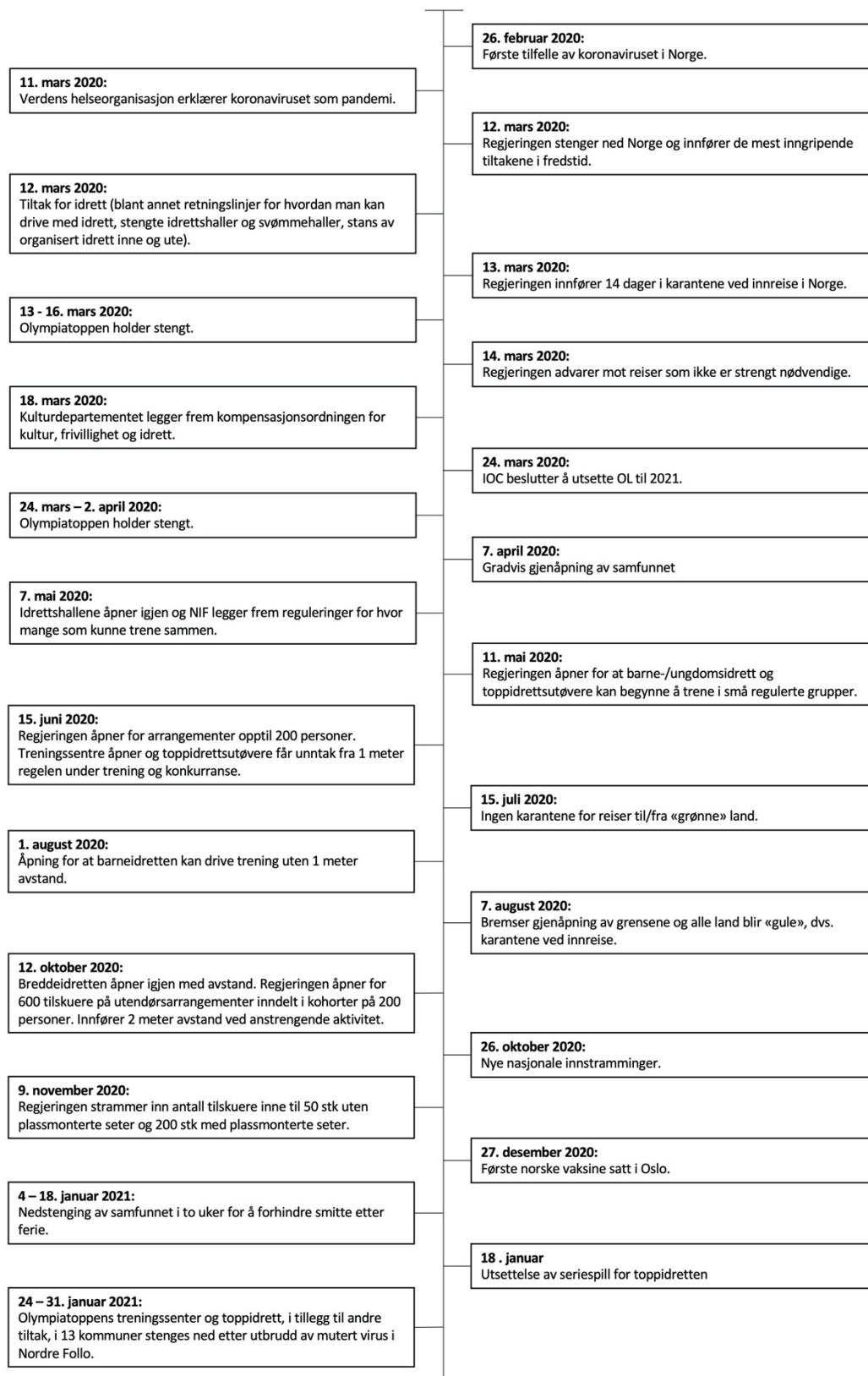
Hvilke konsekvenser koronaviruset har hatt på idrett generelt er det vanskelig å si noe sikkert om foreløpig, men ulike særforbund har uttrykt bekymring for utøvernes økonomi og frafall av sponsorinntekter etter at pandemien startet. Avlysning av konkurranser fører også til at utøverne som vanligvis gjør det godt i verdenscup og liknende konkurranser mister inntekter i form av premiepenger. NIF og flere særforbund har også uttrykket bekymring for frafall blant ungdommer i idretten, ettersom breddeidretten for ungdom over 20 år har vært nedstengt siden mars. Medlems- og aktivitetstallene fra 2020 viser at norsk idrett har mistet 184 286 medlemmer fra 2019, som er en nedgang på 9,6%. Størst frafall finner vi hos medlemmer over 26 år og barn under 12 år (NIF, 2021b).

I Norge kom mange av de tidlige tilfellene fra land som Italia, Østerrike og Spania, hvor mange nordmenn hadde vært på skiferie. Etter hvert, da flere tilfeller ikke kunne spores til utlandet, valgte regjeringen å respondere med tiltak 12. mars. Tiltakene ble omtalt som de strengeste og mest inngripende tiltakene vi har hatt i Norge i fredstid. Regjeringens mål har vært at samfunnet skal kunne ha kapasitet til å hjelpe alle som trenger medisinsk hjelp. Det

sentrale tiltaket har hele veien vært å redusere personkontakt—sosial distansering. Tiltakene innebar nedstenging av sosiale møteplasser, hjemmekontor, unngå offentlige transportmidler og begrensninger for besøk hjemme. Tiltakene innebar også retningslinjer for idrett, stenging av treningssentre og svømmehaller, i tillegg til at alle idrettsarrangementer og organisert idrettsaktivitet både innendørs og utendørs ble stanset. I tillegg innførte regjeringen 14-dagers karantene ved innreise til Norge (Helsedirektoratet, 2020).

Figur 1 viser tidslinjen for smitteverntiltak fra februar 2020 til januar 2021, da datainnsamlingen for oppgaven startet.

Figur 1. Tidslinjen illustrerer de viktigste fasene i utviklingen av pandemien i Norge og tiltak regjeringen har implementert for å minske smitteutviklingen.

Tiltakene førte til at Olympiatoppen måtte stenge ned sine treningsfasiliteter for alle utøvere, inkludert stipendutøverne. Denne nedstengningen var imidlertid kortvarig, kun 5 dager, da man etter henvendelse til smittevernoverlegen i Nordre Aker bydel fikk tillatelse fra til å la utvalgte utøvergrupper trene under meget strenge smittevernregler. Disse innebar at det kun var seniorlandslagsutøvere og stipendutøvere som fikk tilgang til å trene på Olympiatoppen. Det var også strenge rutiner for registrering av de som trente og antall utøvere som fikk trene samtidig (Regjeringen, 2020).

I tillegg førte koronapandemien til utsettelse av omtrent alt av idrettsarrangementer eller at arrangementene ble gjennomført uten tilskuere. Verdens største internasjonale idrettsbegivenheter, som sommer-OL/-PL i Tokyo og fotball-EM, ble begge utsatt fra 2020 til 2021. Tiltakene førte til at Olympiatoppens stipendutøvere måtte endre måten de trente på. I tillegg førte tiltakene til at flertallet av utøverne ikke fikk delta i konkurranser, sesongen ble avlyst eller utsatt og treningsfasilitetene ble stengt. Disse avlysningene og utsettelsene av konkurranser kunne føre til at utøvernes inntekter ble svekket.

Koronapandemien har også ført til strengere tiltak rundt buffet og matsservering, som har ført til noen begrensninger for utøverne. Olympiatoppen Sportshotell, som normalt leverer måltider til utøvere og ansatte, måtte under første del av pandemien stenge ned. Etter gjenåpningen i juni åpnet hotellet kun for frokost. Dermed ble tilbudet om korn og lunsjbuffet til utøverne borte.

Selv om vi ikke har sikre data på hvilke langvarige konsekvenser koronaviruset vil få for næringslivet, ser vi allerede nå at BNP er 4,7% lavere enn ventet før pandemien traff (Bjertnæs, 2021). Det er all grunn til å tro at dette igjen kan ha påvirket evnen og viljen til å drive med idrettssponsing. Vi ser store arrangementer som har blitt påvirket av pandemien ved at de ikke har kunnet ha tilskuere, som Holmenkollen Skifestival, og arrangementer som ikke har evnet å utbetale premiepenger til utøverne. Toppidrett blir gjerne sett på som et «frynsegode» og slike goder er ofte det som først opplever kutt når samfunnet rammes av kriser.

Regjeringen valgte 7. mai 2020 å lette på tiltakene som ble innført 12. mars, etter at smitteutviklingen i Norge hadde gått riktig vei ved at antall smittede gikk ned, antall innlagte på sykehus gikk ned og antall dødsfall gikk ned. For idretten innebar dette at fra 7. mai ble

idrettshallene åpnet, men at forbudet mot garderobes fortsatt gjaldt, antallet utøvere som kunne trene sammen gikk fra 5 til 20 og arrangementer for inntil 50 deltakere ble tillatt. Sommeren 2020 valgte regjeringen å åpne samfunnet gradvis. Dette innebar at treningssenter og svømmehaller ble gjenåpnet. Etter sommeren i 2020 var Norge i stor grad tilbake til normalen, men med strenge smittevernregler innenfor idretten og steder der man samles (Regjeringen, 2020).

Samfunnets gradvise gjenåpning nasjonalt og internasjonalt førte til oppblomstring av antall smittede, som gjør at det har vært uvisst når internasjonale og nasjonale konkurranser med større publikum ville kunne starte opp igjen. Vi har sett versjoner av internasjonale konkurranser med strenge smittevernsreguleringer og uten publikum, for eksempel håndball-VM for menn i Egypt og alpin-VM i Italia. Dette har gjennom lengre tid vært normen for internasjonale konkurranser og vil påvirke den økonomiske styrken til arrangøren og dermed også hvor mye penger utøverne får ved deltagelse og premiepenger.

Vi har gjennom pandemien hatt flere såkalte smittebølger, både i Norge og utlandet, som har ført til periodevise innstramminger. Toppidretten har i enkelte idretter siden vinteren 2021 stort sett kunnet iverksette aktivitet og konkurranser gjennom kohorter/smittevernbobler og strenge smittevernregler, for eksempel mesterligaene i både fotball og håndball. Det har vært vanskeligere for idretter som har tettere kontakt, for eksempel kampsportene.

Mot slutten av 2020 og i begynnelsen av 2021 er det gjort funn av muterte virus i flere land, blant annet Storbritannia, Sør-Afrika og Brasil. Da muterte virus ble påvist i Norge, førte det til at regjeringen gjeninnførte en rekke strenge tiltak, spesielt i kommunene omkring Nordre Follo, hvor utbruddet av det muterte viruset var størst og etter hvert ikke kunne spores til utlandet. Disse tiltakene innebar blant annet en forbigående nedstenging av Olympiatoppens treningssenter og toppidretten i Oslo og de tretten nærliggende kommunene (Regjeringen, 2021).

3.0 TIDLIGERE FORSKNING

I dette kapittelet skal jeg se på tidligere forskning på Olympiatoppen og deres stipendutøvere og forskning på påpasselige organisasjoner, sensemaking og forskning på hvordan kultur kan påvirke på individnivå.

Boken «Nordic Elite Sport», med redaktører Andersen og Ronglan (2012), tar for seg organiseringen av de nordiske elitesystemene. Boken ser på hvordan Norge har valgt å organisere toppidretten innenfor Olympiatoppens system. Organiseringen til norsk toppidrett har endret seg gjennom årene og har gått fra å være det mest desentraliserte systemet med misnøye for toppidretten til å bli den mest sentraliserte med høy grad av legitimitet blant de nordiske landene. Boken trekker også fram at de ansatte fremhever at fokus på lagbygging og kompetanse hos ledelsen har stor betydning for suksess (Andersen, 2012, s. 283).

Tidligere har stipendordningen kun vært undersøkt gjennom en bachelorstudie som så overordnet på stipendordningen (Bahr, 2016). Studien så på hvilke resultater ordningen skapte for Olympiatoppen. Resultatene viste at Olympiatoppen treffer godt på ordningen ved at A-stipendutøvere kvalifiserer seg og tar medaljer i OL og PL og at utøvere som får tildelt U-stipend i stor grad stiger i gradene i ordningen.

I tillegg er det et pågående prosjekt på Norges idrettshøgskole med Tom Henning Øvrebø som ser på mental helse i toppidrett. Formålet med prosjektet er å se nærmere på opplevd livskvalitet, trivsel og psykisk helse i norsk toppidrett. Denne studien inkluderer også spørsmål om koronapandemien. Prosjektet ser på aktive toppidrettsutøvere, tidligere toppidrettsutøvere og topptrenere. Studien følger deltakerne i en periode over 12 måneder og har i første artikkel skilt mellom olympiske og paralympiske utøvere og elite og semielite utøvere. Den første artikkelen ble publisert i 2021 og viste at symptomer på depresjon og søvnvansker var de mest vanlige psykiske problemene under en utvalgt periode i koronapandemien. Utøvere på elite og semielite nivå rapporterte større bekymring rundt finansielle faktorer enn olympiske og paralympiske utøvere (Pensgaard et al., 2021).

I 2021 ble det publisert en artikkel som beskriver hvordan Olympiatoppen følger opp utøvernes helse. Utøvernes helse ble monitorert i 12-18 måneder fremover mot OL og PL gjennom ukentlige spørreskjema. Studien ble gjennomført mellom 2011 og 2020 hvor 533 olympiske utøvere og 95 paralympiske utøvere var inkludert i monitoreringen. Studien

poengterer at å følge opp olympiske og paralympiske utøveres helse er komplisert på bakgrunn av hyppig reisevirksomhet og flere medisinske personell involvert. De konkluderte med at utøvernes helse ble godt ivaretatt gjennom perioden de ble fulgt opp (Clarsen et al., 2021).

Andersen (2010) så på erfaringsbasert kunnskapsutvikling i toppidretten, gjennom en studie hvor han så på hvordan Olympiatoppen arbeider i det daglige for å påvirke resultatene til toppidretten. Han så på hvordan ledelsen og organiseringen av Olympiatoppen bidrar til resultater i norsk idrett. Dette gjorde han ved å bruke teori om påpasselige organisasjoner. Andersen analyserte skriftlige kilder, offisiell medaljestatistikk, informantintervjuer og samtaler for å kunne konkludere med at Olympiatoppen har bidratt til en positiv resultatutvikling i norsk toppidrett siden etableringen av Prosjekt 88 i 1988. Olympiatoppen blir derfor av Andersen definert som en påpasselig organisasjon, gjennom at Olympiatoppen bruker læringsstrategien om å lære av små feil på en intelligent måte (Andersen, 2010).

Hansen og Andersen (2014) så på hvordan trenere stimulerer refleksjon hos eliteutøvere i langrenn. De ser på hvordan trenerne fungerte som «sensegivers» mot utøverne, hvor en viktig del er hvordan de påvirket til refleksjon i det daglige treningsarbeidet slik at kvaliteten ble høyere. De benytter seg av teorien om påpasselige organisasjoner med spesielt fokus på sensemaking og sensegiving. Artikkelen bidrar til både empirisk og teoretisk kunnskap rundt temaet påpasselige organisasjoner. Funnene i artikkelen sier at sensegiving er et viktig element i en treners oppførsel og bidrar til å identifisere nøkkelmekanismer i sensegiving som tidligere ikke har blitt diskutert. Studien viser at noen av utøverne trenger mer oppfølging enn andre (Hansen & Andersen, 2014).

Det er lite forskning på kontakten mellom Olympiatoppen og særforbundene/utøverne i treningshverdagen og hvordan dette kan påvirke utøverne.

4.0 TEORETISK RAMMEVERK

I dette kapitlet presenterer jeg teorier om hvordan organisasjoner forbereder seg på det uventede og hvordan sensemaking kan brukes som organisasjonsmåte i organisasjoner. Hensikten med dette kapitlet er å klargjøre hvilken type organisasjon utøverne er knyttet opp mot og dermed hvilke kulturer de blir påvirket av.

4.1 Påpasselige organisasjoner

Boken til Weick og Sutcliffe (2007) ser på muligheten for å organisere organisasjoner slik at de best mulig kan håndtere uventede situasjoner. Der hvor andre teorier sier at man kan planlegge for det uventede, sier boken at organisasjoner kan lære av påpasselige organisasjoner ved å være mer bevisste og fleksible når det kommer til det uventede, slik at de er forberedt på det (Weick & Sutcliffe, 2007).

Det finnes organisasjoner som blir kalt påpasselige organisasjoner og det er disse organisasjonene boken baserer sine funn på. Det skjer noe uventet man ikke kan planlegge for hver dag i alle organisasjoner. Mange av disse uventede hendelsene er små hendelser man ikke oppdager. Dette kan for eksempel være en konflikt på arbeidsplassen. Andre uventede hendelser kan være store, for eksempel en pandemi som vi står overfor nå (Weick & Sutcliffe, 2007).

Når man planlegger, fokuserer man gjerne på spesifikke og forventede områder. Dette kan føre til at man ikke er åpne for improvisasjon og at man gjerne gjentar handlinger fordi ting har fungert tidligere. Dette virker gjerne godt når ting er likt, men med en gang det skjer endringer i organisasjonen eller livet og det uventede skjer, så fortsetter man gjerne å gjenta løsninger som ikke fungerer i den nye situasjonen (Weick & Sutcliffe, 2007).

I påpasselige organisasjoner spiller planlegging en vesentlig rolle, men på en annen måte enn i andre organisasjoner. Utgangspunktet for påpasselige organisasjoner er at de anerkjenner at man handler med ufullstendig kunnskap. Planene klargjør de viktigste forutsetninger i lys av eksisterende kunnskap og ved å utvikle spesifikke, presise forventninger om resultater av tiltak, blir man mer bevisst på hva som er de viktigste indikatorene på at tiltakene fungerer etter hensikten. Presise og spesifikke forventninger gjør det også lettere å identifisere små avvik, selv om det overordnet går riktig vei og resultater skapes. Det stimulerer til refleksjon og læring på en måte som styrker fleksibilitet (Weick & Sutcliffe, 2007).

Pålitelige organisasjoner skaper forventede resultater, mens påpasselige organisasjoner skaper økt årvåkenhet om prosesser og hva som kreves for å lykkes. Påpasselighet retter oppmerksomhet mot små avvik som gir læringsmuligheter; dette gir økt fleksibilitet i tilnærmingen til nye situasjoner (Weick & Sutcliffe, 2007).

Eksempler på påpasselige organisasjoner er sykehuslegevakter eller brannstasjoner. Dette er organisasjoner som opplever ekstraordinære situasjoner regelmessig og har lært seg å ta hånd om uventede hendelser. Disse organisasjonene ser at planlegging kun kan ta deg så langt og etter dette må man tilpasse seg slik at de kan reagere på riktig måte. Boken beskriver fem grunnprinsipper disse organisasjonene lever etter, hvor de tre første vektlegger å forutse problemer, mens de to siste vektlegger å kontrollere problemer etter at det har skjedd (Weick & Sutcliffe, 2007).

4.1.1 Fem grunnleggende prinsipper bak påpasselige organisasjoner

1. Påpasselige organisasjoner overvåker små avvik

Hvis det skjer små avvik i slike organisasjoner, blir de nøye observert og undersøkt for å se om hvert lite avvik også indikerer et avvik i systemet. Dersom man arbeider i slike organisasjoner, vil selv et lite avvik kunne få konsekvenser. Organisasjonene ser etter potensielle avvik innen tre områder: de mest kritiske områdene, oppgavene som utføres oftest og områder hvor menneskelige valg oftest påvirker systemet. Man må se på hva man tror kan gå galt og hvor det mest sannsynlig vil kunne skje. I påpasselige organisasjoner vil avvik alltid rapporteres slik at man kan sørge for at avvik ikke eskalerer (Weick & Sutcliffe, 2007).

Grunnlaget for en påpasselig organisasjon er god kommunikasjon. Dersom ansatte er redde for å rapportere avvik fordi det blir sett på som en uting, så vil ikke avvik bli rapportert.

Derimot vil det styrke kommunikasjonen rundt avvik dersom det blir sett på som en positiv handling og kanskje til og med belønnes (Weick & Sutcliffe, 2001). Kommunikasjonen må være god gjennom hele organisasjonen for at avviksrapportering skal fungere.

Nestenulykker vil i ikke-påpasselige organisasjoner gjerne bli vurdert som at tiltakene var gode slik at ulykken ikke skjedde, mens påpasselige organisasjoner vil benytte muligheten til å forbedre områdene nestenulykken skjedde. Dersom man er fornøyd om man unngikk en nestenulykke og så på dette som en suksess, så vil det styrke troen i organisasjonen. Dette gjør

at endringer ikke skjer og dermed er det en sjanse for at neste nestenulykke kan bli en ulykke. Det er viktig å påpeke at det alltid vil oppstå avvik i organisasjoner, men det er hvordan man håndterer disse avvikene som har betydning for hvordan man utvikler seg videre (Weick & Sutcliffe, 2001). Dersom flere små avvik blir oversett, kan dette samles opp til et kritisk problem for organisasjonen. Derfor er det viktig at alle i organisasjonen er oppmerksomme på små avvik og måter å håndtere disse på.

2. Påpasselige organisasjoner er motvillige til å godta forenkling

Det er riktig at det er nødvendig og godt med forenkling, men i påpasselige organisasjoner kan det utgjøre et problem. Dette er fordi forenkling kan føre til man går glipp av viktig informasjon i prosessen, informasjon man trenger for å løse problemer. Det kan være viktig at personer fra flere områder ser på problemet og ikke kun personer tilknyttet til området problemet oppsto. Slik kan hele situasjonen bli belyst (Weick & Sutcliffe, 2007).

Dersom en person i organisasjonen forenkler ting, vil det også være vanskeligere for andre personer i organisasjonen å plukke opp avviket. Hver gang noe blir forenklet, vil det være mindre informasjon tilgjengelig og dermed også vanskeligere å plukke opp avvik (Weick & Sutcliffe, 2001). Ettersom Olympiatoppen som organisasjon lever i et miljø som hele tiden er ute etter utvikling og raske endringer, vil det være viktig at flere synspunkter kommer frem slik at avvik fort blir synlige. Én person vil kunne ha problemer med å se ting fra flere situasjoner, men dersom organisasjonen arbeider med et sammensatt team med ulike erfaringer, vil det være lettere å se ting fra flere perspektiver og dermed også avdekke avvik (Andersen, 2010).

3. Påpasselige organisasjoner er opptatt av små detaljer i kjerneoperasjonen

Det er viktig at organisasjoner forblir fokusert på den aktuelle situasjonen mens den skjer. Når man har nestenulykker, må man fokusere på å lære de riktige tingene fra situasjonen. Nestenulykker betyr ikke at systemet fungerer, men at det er muligheter for avvik i systemet (Weick & Sutcliffe, 2007). Påpasselige organisasjoner er opptatt av små detaljer. Disse organisasjonene vil ha ansatte som har god forståelse for hva som foregår i organisasjonen, slik at man kan forstå hvilke konsekvenser ulike handlinger vil ha for resten av organisasjonen. God kommunikasjon og deling av kunnskap er essensielt for at organisasjonen skal kunne finne avvikene. En ikke-påpasselig organisasjon vil ikke klare å se det store bildet og dermed ikke kunne handle på en måte som støtter opp dette i

organisasjonen. Olympiatoppen vil være avhengige av gode ledere og coacher som bindeledd mot idrettene for å kunne se det store bildet og utøvernes behov under pandemien.

4. Påpasselige organisasjoner utvikler og ivaretar en forpliktelse til motstandskraft

Slike organisasjoner setter sitt system under press og uforventede situasjoner regelmessig; dette fører til at de er bevisste på at de må tilpasse seg endrende situasjoner eller forutsetninger. Slike pålitelige organisasjoner har tre grunnleggende evner: evnen til å absorbere stress og fortsette, den kan arbeide seg tilbake etter kriser og den lærer av kriser (Weick & Sutcliffe, 2007). Organisasjonene er ikke feilfrie, men dersom det skjer feil, blir de sjelden satt ut av spill.

Påpasselige organisasjoner har en unik evne til å håndtere uventede situasjoner på en måte som ikke setter hele organisasjonen ut av spill. Disse organisasjonene er opptatt av at organisasjonen skal opptre på en så normal måte som mulig gjennom avvikene og prøve å komme tilbake til normalen så fort som mulig dersom man må gjøre endringer. For at dette skal være mulig, er det viktig at avvik som oppstår forblir små og at man finner veier ut eller rundt situasjonen slik at man kan komme tilbake til operasjonell form. For at dette skal være mulig er det viktig å ha sterk fagkompetanse. Disse organisasjonene er også villige til å begynne å arbeide med feilen før de har full kunnskap om situasjonen, slik at de kan operere så normalt som mulig underveis (Weick & Sutcliffe, 2007).

5. Påpasselige organisasjoner henviser til ekspertise

Organisasjoner som dette ser at det ikke nødvendigvis er en sammenheng mellom det formelle hierarkiet i organisasjonen og hvem som best egnet til å håndtere en krise. Det er ofte individer med ekspertise som burde ta avgjørelser i slike situasjoner (Weick & Sutcliffe, 2007). Det er viktig at det er riktige personer som tar beslutninger og at man lytter til de riktige personene når uventede hendelser skjer. Normalt følger man et hierarki i organisasjoner, mens i påpasselige organisasjoner er man mer opptatt av å kunne lytte til personer som har riktig kompetanse om problemet. Det vil føre til en flatere organisasjon og problemet vil finne sin vei til riktig person. Her er det også viktig å kunne stille spørsmål hele veien, slik at man får ny kunnskap.

4.1.2 Olympiatoppen som påpasselig organisasjon

Norsk idrett er avhengig av å utvikle seg for å kunne prestere i konkurranse med resten av verden. Idrett utvikler seg hele tiden og derfor er det viktig å kunne se hva som ikke fungerer for en utøver eller et lag for å kunne gjøre endringer som fører til utvikling. Olympiatoppen som organisasjon er opptatt av å være kunnskapsbasert. De er knyttet godt opp til forskningsinstitusjoner og utviklingsarenaer for å hele tiden kunne ha siste informasjon. Det er også et godt samarbeid på tvers av idretter som blir etablert av Olympiatoppen. Dette er kjennetegn på påpasselige organisasjoner (Andersen & Hanstad, 2011; Andersen, 2010).

Olympiatoppen har alltid klare forventinger de skal leve opp til og gjennomfører hyppig evalueringer av både seg selv og idrettene; dette skjer rutinemessig i forbindelse med alle større mesterskap, samlinger og andre typer arrangement. Selvfølgelig blir gode resultater feiret, men man arbeider hele tiden videre mot neste målsetning og leter etter utviklingspotensialet. Seiere brukes som motivasjon for å arbeide videre med små endringer og forbedringer. Som en toppidrettsorganisasjon er Olympiatoppen avhengig av å eksperimentere i det daglige for å finne feil og stimulere til utvikling (Andersen & Hanstad, 2011; Andersen, 2010).

4.2 Sensemaking/sensegiving

Sensemaking dreier seg om hvordan vi reflekterer rundt erfaringer vi gjør oss—en kontinuerlig samhandling mellom hva vi tar til oss og hvordan vi handler i ulike situasjoner. Sensemaking gjør det mulig å legge merke til mer og få en rikere forståelse av situasjonen (Andersen et al., 2015; Weick, 1995). Dette innebærer at mens situasjonen pågår, prøver man å tolke hva man ser og finner ut. Mennesker tolker ulike situasjoner forskjellig og sensemaking handler om hvordan mennesker ser situasjonen og hva de tolker ut fra hva de ser. Dette tilsier at utøverne vil tolke og handle forskjellig i situasjonen med koronapandemien (Andersen et al., 2015; Weick et al., 2005).

Sensemaking og organisering kan man si er relatert til hverandre; organisering er en konstant sensemaking prosess. Organisasjoner blir til ved at man skaper en felles forståelse på organisasjonens tro, oppfatning og holdning (Weick, 1995).

Fire stilarter for sensemaking er beskrevet: konformisten, grubleren, den eksperimentelle og analytikerens. Disse kan igjen deles inn i to, hvor grubleren og den eksperimentelle blir sett på som selvkritiske utøvere og konformisten og analytikerens blir sett på som mindre selvkritiske.

Selvkritiske utøvere har en tendens til å legge merke til mer, og er mer åpne til å endre sine oppfatninger basert på nye erfaringer. Resultatet av dette kan for eksempel være en mer tydelig tolkning av treninger og konkurranser og dermed større muligheter for å lære av erfaringene. En mindre selvkritisk utøver vil legge merke til mindre, f.eks. fordi de er mer opptatt av å trene i forhold til en plan. Dette kan føre til at de kun forholder seg til planen og tolkningene de gjør blir til bekreftelser av planen. Dette kan gjøre at utøverne har dårligere evne til å lære fra erfaring og at viktige signaler blir oversett (Andersen et al., 2015).

Sensegiving handler om hvordan man kan påvirke personers tro, oppfatninger og holdninger. Utøverne påvirkes av organisasjonene og folk rundt seg, som Olympiatoppen og forbundets oppfatning av situasjonen (Andersen et al., 2015). Sensegiving foregår i ulike grader. Når det gjelder planlegging og organisering, kan det være utøvere som er i et system som er godt oppbygd, slik at utøveren gjør lite av planleggingen og organiseringen selv. Andre utøvere kan være i et system som har mindre grad av organisering og planlegging. De gjør dermed mer av arbeidet selv og kan ha større eierskap til arbeidet. Det er mange aktører som kan drive med sensegiving mot utøverne, men hovedtreneren er ofte den nærmeste (Alder, 2015; Verweel, 2006).

I en idrettsorganisasjon som Olympiatoppen, hvor de oppmuntrer utøverne til å ta ansvar for egen utvikling, er det viktig med refleksjon. Som nevnt tidligere skaper refleksjoner bevisste organisasjoner, dette kan øke kvaliteten i kjerneprosessen til organisasjoner.

5.0 METODE

Hensikten med dette kapittelet er å definere metodiske valg som har blitt tatt i oppgaven. Først forklarer jeg forskningsdesignet og casen før metoden og dataanalysen gjennomgås. Til slutt vil jeg diskutere styrker og svakheter ved studien, i tillegg til studiens etiske overveielser.

Siden jeg vil benytte meg av både kvalitativ og kvantitativ metode kan man si at jeg befinner meg i det hermeneutiske paradigme. Hermeneutikk handler om forklaringen og fortolkningen av et fenomen.

5.1 Forskningsdesign

Studien ble gjennomført som en casestudie, som innebærer å studere et fenomen i detalj. Studien innebærer å gå i dybden av fenomenet og innhente data fra flere kilder. I mitt masterprosjekt ser jeg på fenomenet ved koronaviruset og hvordan dette påvirker Olympiatoppens stipendutøvere. Everett & Furseth (2016) sier at metode er en måte å løse problemer og skape ny kunnskap, og blir sett på som fremgangsmåten. For å svare på problemstillingen min har jeg benyttet meg av både en kvalitativ og kvantitativ tilnærming.

De kvantitative dataene er basert på en spørreundersøkelse om rammebetingelsene til toppidrettsutøvere gjennomført av et utvalg nedsatt av NIF. Begrunnelsen for at jeg først velger denne tilnærmingen er å få en total oversikt over alle idretter, for å kunne sammenlikne og trekke konklusjoner for hele utvalget. Siden det ikke finnes forskning på dette temaet fra før, vil kvantitativ forskning kunne bidra til å bringe fenomener frem.

Deretter har jeg gjennomført kvalitative dybdeintervjuer med 6 utøvere fra forskjellige idretter for å få et mest mulig representativt utvalg. De kvalitative intervjuene gjør at jeg kan avdekke relevante forhold som ikke kommer frem i spørreundersøkelsen og gå dypere innenfor de forskjellige spørsmålene i spørreundersøkelsen. I tillegg vil jeg få et grundigere innblikk i stipendutøvernes utfordringer og erfaringer.

Kvalitative data er gjerne muntlig kommunikasjon (for eksempel intervju) eller observert informasjon som blir transkribert. Deretter blir dataene kodet slik at de kan tolkes på bakgrunn av intervjuobjektens svar; dette kalles kvalitativ dataanalyse. Kvantitative data er data som baseres på at tall kan brukes til å beskrive forhold. Dette kan være for eksempel surveys, rangeringer eller evalueringer. Analyse av disse dataene gjøres for at tallene skal ha

en mening. Dette kan gjøres i form av beskrivende statistikk, korrelasjon og andre statistiske analyser.

Triangulering er kombinasjonen av ulike forskningsdesign, datainnsamlingsmetoder, datakilder og forskere. Bruk av ulike metoder er den vanligste måten for triangulering og kalles metodetriangulering. Ettersom jeg benytter meg av både kvantitative og kvalitative metoder, faller jeg innenfor denne kategorien. Metodetriangulering er en måte å styrke både pålitelighet og gyldighet, ettersom de ulike metodene gjerne utfyller hverandre (Gibson, 2017; Jick, 1979; Postholm & Jacobsen, 2018).

5.2 Metoder

I denne delen av oppgaven vil jeg beskrive datainnhenting. Først tar jeg utgangspunkt i spørreskjema som ble brukt for å samle inn kvantitative data, så beskriver jeg innhenting av kvalitative data gjennom intervju.

5.2.1 Spørreundersøkelsen

NIF satte i 2020 ned et utvalg som skulle se på rammebetingelsene til toppidrettsutøvere. Utvalget tok i bruk spørreundersøkelse for å kartlegge rammebetingelsene til toppidrettsutøverne. Etter kontakt med utvalget fikk jeg inkludert spørsmål som gikk på hvordan utøverne opplevde koronapandemien og tilgang til datakilden etter intervjuene ble gjennomført. Spørreundersøkelsen inkluderte totalt 17 overordnede spørsmål, hvor noen inkluderte underspørsmål. Totalt fikk jeg inkludert 11 påstander om opplevelsen av koronapandemien som utøverne rangerte sin enighet med påstanden på en 5-gradert kategorisk skala fra «Ikke i det hele tatt» (1) til «I svært stor grad» (5), samt et åpent spørsmål hvor utøverne kunne beskrive sine opplevelser rundt økonomi og koronapandemien med egne ord.

Spørreundersøkelsen ble sendt ut som e-post til utøverne med lenke til gjennomføring. Utøverkomiteen i NIF stilte seg bak undersøkelsen og to av medlemmene var med i utviklingen av undersøkelsen. Undersøkelsen ble sendt til stipendutøverne gjennom toppidrettsjef Tore Øvrebø på vegne av utvalget. I tillegg ble den sendt til to juniorlandslag i fotball og håndball av henholdsvis Terje Liknes, seksjonsleder i sportsadministrasjon i Norges Fotballforbund, og Erik Langerud, generalsekretær i Norges Håndballforbund. Analyser ble brukt som digitalt spørreverktøy.

5.2.2 Intervju

De kvalitative intervjuene ble gjennomført som semi-strukturerte dybdeintervju. Dette blir benyttet for å kunne best forstå deltakernes perspektiver (Kvale & Brinkmann, 2015). Metoden åpnet for muligheten til å følge opp interessante svar og tydeliggjøre eventuelle uklarheter. Intervjuobjektene var frie til å svare med egne ord og det var tydelige pauser mellom hvert spørsmål slik at jeg var sikker på at objektene hadde fått frem sin mening uten å bli avbrutt; dette ble gjort for å unngå å påvirke utøverne i deres beskrivelse av opplevelsen av pandemien. Intervjuene ble gjennomført mellom februar og april, mens smittepresset fortsatt vedvarte og det var stor grad av nedstengning, spesielt i Oslo.

Etter at spørreundersøkelsen var gjennomført, brukte jeg resultatene til å utarbeide intervjuguiden. Dette var viktig ettersom jeg skulle undersøke et fenomen vi har lite kunnskap om fra tidligere. Intervjuguiden tok også utgangspunkt i teorigrunnet for oppgaven. Den var delt opp i seks hoveddeler: *bakgrunnsspørsmål, kontakt med Olympiatoppen, kontakt med særforbund/trener, koronaviruset og organisering, koronaviruset generelt, koronaviruset og økonomi.*

Intervjuguiden var bygget opp slik at starten hadde preg av enkle bakgrunnsspørsmål for å gi utøverne mulighet til å bli trygge i situasjonen. Etter bakgrunnsspørsmålene var spørsmålene bygget opp slik at utøverne først ble spurt om hvordan de opplevde et forhold før koronapandemien kom og deretter ett oppfølgingsspørsmål om dette hadde endret seg på bakgrunn av pandemien. I tillegg ble oppfølgingsspørsmål brukt for å utdype eventuelle uklare svar. Siste spørsmål i intervjuguiden var om utøveren hadde noe å legge til eller konkretisere. Da fikk intervjuobjektene mulighet til å kunne legge frem hva de syntes var viktig for dem. Dette sikret av utøverne fikk gitt tydelig uttrykk for hva som påvirket dem med tanke på koronapandemien. Spørsmålene ble utarbeidet slik at de var åpne for å unngå at utøvere ble preget i noen retning.

5.3 Utvalg

For å gjennomføre et forskningsprosjekt som en masteroppgave benytter man ulike prosedyrer for å velge et utvalg (Everett & Furseth, 2016). Oppgaven består av strategiske utvalg blant Olympiatoppens stipendutøvere til kvalitative intervju og alle stipendutøvere til kvantitativ spørreundersøkelse.

5.3.1 Kvantitativt utvalg

Da utvalget til NIF sto for gjennomføring av spørreundersøkelsen satt de grunnlaget for hvem som falt innenfor utvalget. Utvalget tok utgangspunkt i Olympiatoppens stipendutøvere som alle fikk tilsendt undersøkelsen. Dette inkluderte 125 vinterutøvere og 119 sommerutøvere og 81 lagutøvere. I tillegg ble undersøkelsen sendt til to landslag, fotball og håndball junior, som inkluderte 27 utøvere i hvert lag. Dette var utøvere som var aktive i perioden koronaviruset var aktivt.

5.3.2 Kvalitativt utvalg

Til dybdeintervjuene valgte jeg ut seks utøvere; dette er ulikt fra utvalget ved spørreundersøkelsen som inkluderte alle typer stipendutøvere og utøvere uten stipend. Utøverne ble kontaktet via e-post eller sosiale medier. Totalt ble 12 utøvere kontaktet, hvorav 6 utøvere ikke responderte. Jeg kontaktet en utøver og ventet to dager på svar – dersom utøveren ikke responderte tok jeg kontakt med en utøver i tilsvarende sommer-/vinteridrett. Utøverne besto kun av A-stipendutøvere; jeg ønsket å si noe om Olympiatoppens evne til å hjelpe utøverne når de må prioritere og A-stipendutøverne er de høyest prioriterte utøverne. Utøverne ble valgt fra ulike idretter, besto av både sommer- og vinterutøvere, parautøvere og funksjonsfriske og det var tre kvinner og tre menn (tabell 1). Ved å velge utøvere fra ulike idretter traff jeg utøvere med ulike behov og ulike sesonger. De ulike idrettene forventes også ha ulike ressurser og organisering. Utvalget hadde som hensikt å se på mangfoldet av ulikheter gjennom pandemien.

	<i>Sommer-/Vinteridrett</i>	<i>Kjønn</i>	<i>Tidsbruk</i>
<i>Utøver 1 (U1)</i>	Sommer/PARA	Kvinne	29 min
<i>Utøver 2 (U2)</i>	Vinter	Mann	25 min
<i>Utøver 3 (U3)</i>	Vinter/PARA	Mann	30 min
<i>Utøver 4 (U4)</i>	Sommer	Mann	35 min
<i>Utøver 5 (U5)</i>	Sommer	Kvinne	30 min
<i>Utøver 6 (U6)</i>	Sommer	Kvinne	30 min

Tabell 1: Bakgrunnsinformasjon om intervjuobjektene og intervjutid.

5.4 Analysemetoder

Teoretiske rammeverk vil hjelpe med å sette resultatene inn i en større kontekst. Ved gjennomføringen av analyse er det viktig med god transkribering. Transkriberingen ble gjennomført nøye og jeg leste gjennom transkriberingen flere ganger for å kunne tolke svarene riktig. I tillegg analyserte jeg dataene og sammenliknet informasjonen fra de ulike intervjuobjektene nøye. De kvantitative resultatene analyseres gjennom statistiske metoder. I oppgaven benyttet jeg meg av analyser som frekvensfordeling, for å få se fordelingen innenfor de forskjellige kategoriene. Jeg benyttet med også av kji-kvadrat tester for å sammenligne fordelingen mellom grupper. Gruppene jeg sammenlignet var funksjonsfriske utøvere mot parautøvere og stipendutøvere mot ikke-stipendutøvere.

5.5 Styrker og svakheter med metode

I oppgaven benytter jeg meg av metodetriangulering for å kompensere for styrkene og svakhetene ved de ulike metodene. Ved at jeg kombinerer kvantitativ og kvalitativ metode skaper jeg høy validitet ved at jeg har gode måleredskaper til å måle det jeg har hensikt med å måle. Ved bruk av metodetriangulering kan svakhetene ved den ene metoden utfylles av andre metoder. Styrkene ved kvantitativ metode er at jeg får arbeidet med et stort utvalg og ha større mulighet til å generalisere dataene. Materiale gir meg utgangspunkt til å se på mange variabler ved utvalget og et standardisert spørreskjema skaper høy reliabilitet, slik at studien kan gjentas. Jeg må også passe på å ha tydelige formulerte spørsmål slik at respondentene ikke misforstår spørsmålene. Svakheten med å gjennomføre en kvantitativ metode er at jeg ikke får godt i dybden på utvalget i samme grad som kvalitative metoder. Dette gjorde jeg gjennom den kvalitative metoden, som gjør at jeg får gått i dybden på utøverne og stilt oppfølgingsspørsmål på interessante områder (Halvorsen, 2003).

Det kan være utfordrende å trekke generelle slutninger på bakgrunn av studiet av ett fenomen fordi fakta om ett medlem ikke alltid er det samme for hele gruppen. Det kan også være vanskelig å si at utfallet kun er påvirket av fenomenet som blir undersøkt og ikke har andre årsaker.

5.6 Validitet og reliabilitet

Reliabilitet handler om muligheten til å reprodusere resultatene dersom målingene eller undersøkelsene blir gjentatt. For å sikre dette er det viktig å ha nok deltakelse i studien og siden jeg skal gjennomføre undersøkelsen kvantitativ kan jeg bruke statistiske tester for

relabilitet. Validiteten ved undersøkelsen handler om undersøkelsen måler det jeg har som hensikt å måle (Laake, Olsen & Benestad, 2008). Vi har intern og ekstern validitet. Ekstern validitet handler om hvorvidt resultatene kan generaliseres til populasjonen som undersøkelses, her Olympiatoppens stipendutøvere. Intern validitet handler om muligheten for å stole på at resultatene er gyldige og ikke påvirket av bias. I denne forbindelse er det viktig at spørreundersøkelsene er godt formulert slik at de ikke kan misforstås, eller styre besvarelsen mot et bestemt svar.

5.7 Etiske overveielser

Som forsker er det viktig å ivareta deltakerne på en god og etisk måte. For å sikre dette søkte jeg til Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) om godkjenning av gjennomføringen av oppgaven (vedlegg 1). Kravene fra NSD ble opprettholdt gjennom hele prosjektet, som inkluderte oppbevaring av data og forskningsetiske retningslinjer.

Intervjuobjektene fikk tilsendt et informasjonsskriv som forklarte oppgaven, hvilke rolle de hadde og rettighetene de har som intervjuobjekter. De ble også informert om at de ville forbli anonyme i oppgaven. Utøverne ble informert om at de kunne trekke seg når som helst og jeg gikk godkjenning til å ta opptak av intervjuene. Deres identitet ble holdt anonym gjennom hele prosessen. Derfor har jeg også skjermet idrettene til utøverne slik at det ikke skal være mulig å identifisere dem utfra dette. Jeg har gjennom hele prosjektet vært nøye med å finne troverdige litterære kilder som styrker rapporten og nøyaktig kildehenvisning.

6.0 RESULTATER

Oppgavens problemstilling er «Hvordan påvirket koronapandemien Olympiatoppens stipendutøveres økonomi og generelle livssituasjon?». Jeg vil nå presentere resultatene fra spørreundersøkelsen og intervjuene. Deretter vil jeg drøfte resultatene med utgangspunkt i aktuell teori.

6.1 Spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen fikk en svarprosent på 41%; 36% av stipendutøverne svarte, mot 70% av utøverne uten stipend. Av totalt 48 parautøvere har 28 svart på undersøkelsen (58%).

6.1.1 Deskriptive data og inntektsnivå

Av de 155 utøvere som svarte på den kvantitative undersøkelsen, var 68 (43,9%) kvinner og 87 (56,1%) menn. Utøverne ble kategorisert etter alder, hvor 15,5% var 19 år eller yngre, 39,4% var mellom 20-24 år, 22,6% var mellom 25 og 29 år, mens 22,6% var 30 år eller eldre. I alt 133 (85,8%) av utøverne som svarte på undersøkelsen var funksjonsfriske, mens 22 (14,2%) utøvere var parautøvere.

Av utøverne som svarte på spørsmålet, drev 61 (48,4%) med sommeridrett og 65 (51,6%) vinteridrett; 29 utøvere svarte ikke. Jeg møtte på samme problemet for variabelen type idrett; 48 utøvere svarte ikke, mens 63 (58,9%) av utøverne av som svarte anga å drive individuell idrett og 44 (41,1%) lagidrett. At hhv. 29 og 48 av utøverne ikke anga svar på disse spørsmålene, i motsetning til alle andre spørsmål, hvor det nærmest alltid var komplette svar, skyldes sannsynligvis uhensiktsmessig utforming av spørreskjemaet. Kategoriene sommer/vinter og individuell/lag var slått sammen til ett spørsmål, hvor respondentene kunne gå videre uten å svare på begge underkategoriene.

<i>Inntekt (kr)</i>	<i>Alle</i>	<i>Menn</i>	<i>Kvinner</i>	<i>Funksjons- friske</i>	<i>Para- utøvere</i>
<i>Under 100.000</i>	31 (20,0)	11 (12,6)	20 (29,4)	28 (21,1)	3 (9,7)
<i>100.001 – 200.000</i>	43 (27,7)	22 (25,3)	21 (30,9)	35 (25,3)	8 (36,4)
<i>200.001 – 300.000</i>	32 (20,6)	19 (21,8)	13 (19,1)	27 (20,3)	5 (22,7)
<i>300.001 – 500.000</i>	25 (16,1)	21 (24,1)	4 (5,9)	20 (15,0)	5 (22,7)
<i>500.001 – 750 000</i>	9 (5,8)	3 (3,4)	6 (8,8)	9 (6,8)	0 (0,0)
<i>750.001 – 1 mill.</i>	8 (5,2)	5 (5,7)	3 (4,4)	8 (6,0)	0 (0,0)

<i>1 – 2 mill.</i>	3 (1,9)	2 (2,3)	1 (1,5)	3 (2,3)	0 (0,0)
<i>Over 2 mill.</i>	4 (2,6)	4 (4,6)	0 (0,0)	3 (2,3)	1 (4,5)

Tabell 2. Inntektsgruppe for alle utøvere, samt fordelt på kjønn og funksjonsfrisk/parautøver (N=155). Resultatene er angitt som antall (%).

Tabell 2 viser at 47,7% av utøverne lever under fattigdomsgrensen, som i Norge er beregnet til 247 000 kr i 2021 (Statistisk sentralbyrå, 2021). Gjennomsnittlig årslønn i Norge i 2021 utgjør 587 600 kr (Statistisk sentralbyrå, 2021), 84,4% av utøverne oppgir å tjene ca. 90.000 kr mindre enn dette. Som tabell 2 viser, tjener menn mer enn kvinner; 40,1% av de mannlige menn tjener over 300.000 kr, mens kun 20,6% av kvinnene tjener tilsvarende (kji-kvadrat test, P=0,009). Tabellen viser også at det ikke var noen forskjell i andelen som tjener mer enn 300.000 kr mellom funksjonsfriske utøvere og parautøvere (kji-kvadrat test, P=0,64), selv om det kun var én parautøver som oppga inntekt >500.000 kr.

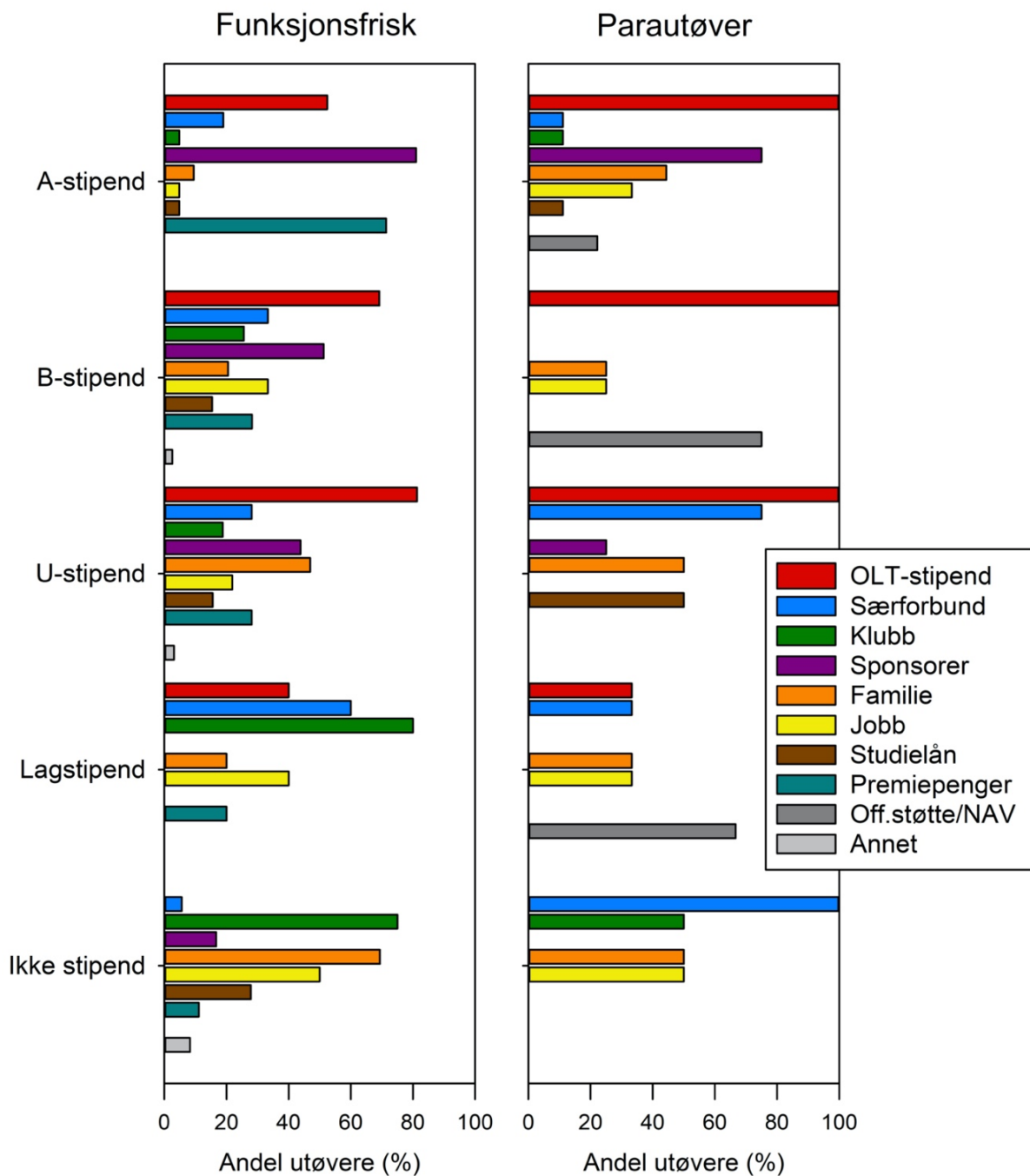
<i>Stipendstatus</i>	<i>Alle</i>	<i>Menn</i>	<i>Kvinner</i>	<i>Funksjons- friske</i>	<i>Para- utøvere</i>
<i>A-stipend</i>	30 (19,4)	20 (23,7)	10 (14,7)	21 (15,8)	9 (40,9)
<i>B-stipend</i>	43 (27,7)	26 (29,9)	17 (25,0)	39 (29,3)	4 (18,2)
<i>U-stipend</i>	36 (23,2)	25 (28,7)	11 (16,2)	32 (18,2)	4 (18,2)
<i>Lagstipend</i>	8 (5,2)	4 (5,9)	4 (4,6)	5 (3,8)	3 (13,6)
<i>Mottar ikke stipend</i>	38 (24,5)	12 (13,8)	26 (38,2)	36 (27,1)	2 (9,1)

Tabell 3. Stipendstatus for alle utøvere, samt fordelt på kjønn og funksjonsfrisk/parautøver (N=155). Resultatene er angitt som antall (%).

Tabell 3 viser at det er en større andel menn som mottar stipend fra Olympiatoppen enn kvinner (kji-kvadrat test, P<0,001). Kvinner utgjør 68,4% av dem som ikke mottar stipend fra Olympiatoppen. Et stort flertall av parautøverne mottar støtte fra Olympiatoppen.

6.1.2 Inntektskilder

Figur 2 ser på hvilke tre inntektskilder som er viktigst for utøverne i spørreundersøkelsen. Figuren er delt opp i funksjonsfriske utøvere og parautøvere.

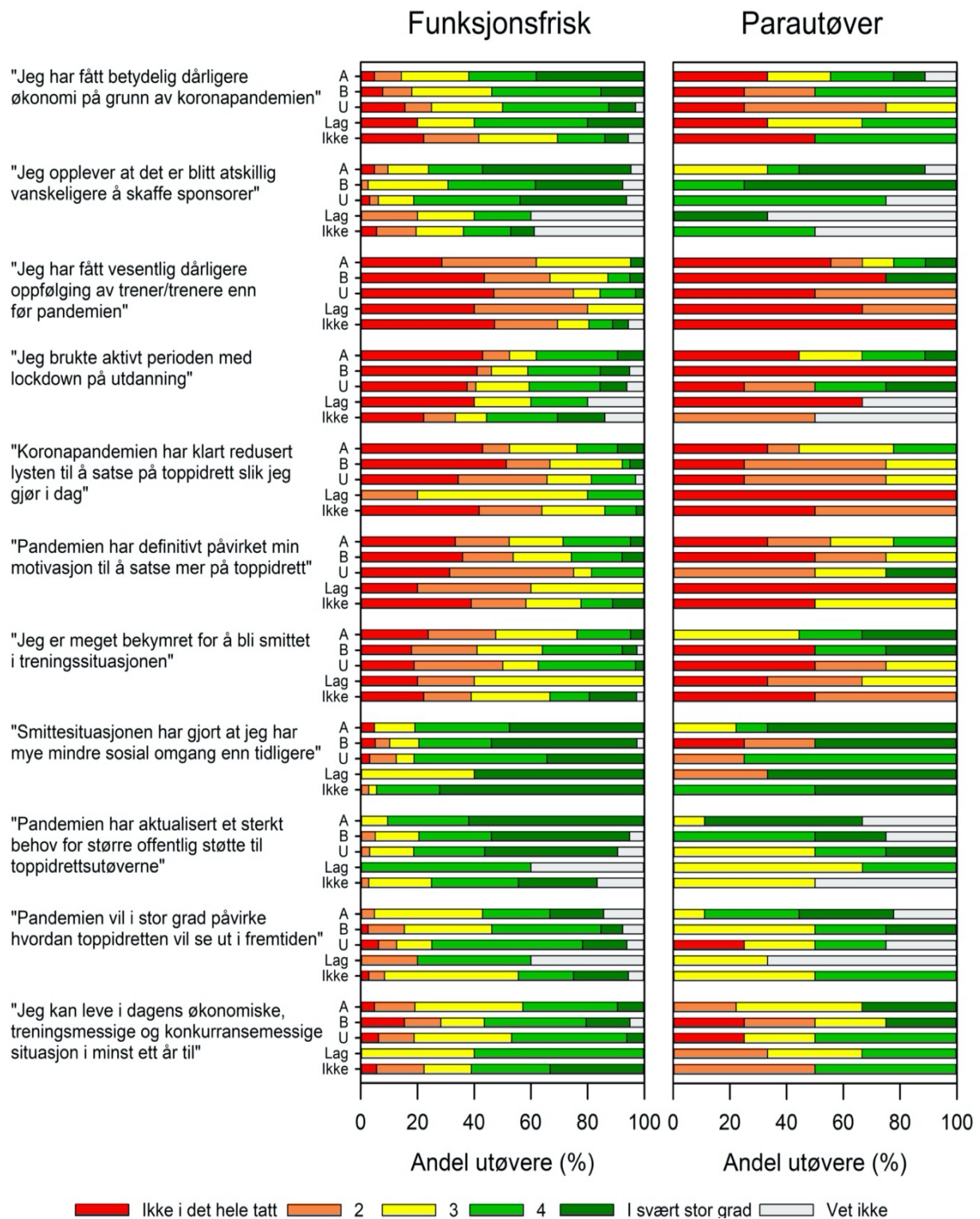

Figur 2. Tre viktigste inntektskilder for utøverne fordelt på stipendtype og utøverkategori (funksjonsfrisk/parautøver) (N=155).

Gjennom figur 2 ser vi at flest funksjonsfriske A-stipendutøvere angir stipend fra sponsorer, premiepenger og stipend fra Olympiatoppen som en av sine tre viktigste inntektskilder, mens parautøvere som mottar A-stipend oppgir stipend fra Olympiatoppen, sponsorer og familie

som sine viktigste inntektskilder. Det er ingen av parautøverne som har svart at premiepenger er en av deres tre viktigste inntektskilder. Vi ser i tillegg at parautøvere i større grad er avhengige av offentlig støtte og støtte fra NAV, mens ingen av de funksjonsfriske utøverne oppgir dette som en viktig inntektskilde.

6.1.3 Konsekvenser av koronapandemien

Figur 3. Fordeling av utøvernes oppfatning av ulike påstander om koronapandemiens påvirkning (N=155). Svarene er graderes fra «Ikke i det hele tatt» (rødt) til «I svært stor grad» (mørk grønn). Lys grå tilsvarer «Vet ikke».

Funksjonsfriske vs. parautøvere. Som vist i figur 3 opplevde 45,9% av de funksjonsfriske utøvere i stor eller svært stor grad betydelig dårligere økonomi på grunn av koronapandemien, mens 31,8% av parautøverne opplevde det samme (kji-kvadrat test, $P=0,25$). Et stort flertall av utøverne, 54,9% av de funksjonsfriske utøverne og 63,7% av parautøverne (kji-kvadrat test, $P=0,17$), var i svært stor eller stor grad enige i at de opplevde det som atskillig vanskeligere å skaffe sponsorer under koronapandemien. Av de funksjonsfriske utøverne opplevde 69,9% ikke i det hele tatt eller i liten grad å få dårligere oppfølging av trener/trenere under koronapandemien, mens for parautøverne var samme tall 82,8% (kji-kvadrat test, $P=0,26$). Det var kun om lag en tredjedel av utøverne som i svært stor eller stor grad var enige i påstanden «Jeg er meget bekymret for å bli smittet i treningssituasjonen» i begge utøvergruppene (parautøvere: 31,8%, funksjonsfriske 30,8%, kji-kvadrat test, $P=0,96$). I alt 81,3 % av utøverne har i stor grad eller svært stor grad opplevd å ha mindre sosial omgang enn tidligere under koronapandemien (parautøvere: 72,7%, funksjonsfriske 82,7%, kji-kvadrat test, $P=0,23$). Av de funksjonsfriske utøverne mente 51,8% at de i stor eller svært stor grad var enige at de kunne leve i dagens økonomiske, treningsmessige og konkurransemessige situasjon i minst ett år til, mens hos parautøverne var det 36,8% som i samme grad støttet den samme påstanden (kji-kvadrat, $P=0,16$).

Stipendutøverne vs. ikke-stipendutøvere. Figur 3 viser også at 50,0% av stipendutøvere i stor eller svært stor grad opplevde betydelig dårligere økonomi som følge av koronapandemien, mens kun 27,8% av utøverne som ikke mottok stipend opplevde det samme (kji-kvadrat test, $P=0,017$). Stipendutøverne syntes i større grad at det var vanskelig å skaffe sponsorer enn utøvere som ikke mottok stipend (stipendutøvere: 73,3%, ikke-stipendutøvere: 43,5%, kji-kvadrat test, $P=0,005$). Flertallet av utøverne, 71,9%, syntes ikke i det hele tatt eller i liten grad at de fikk dårligere oppfølging fra trenere/trener (stipendutøvere: 70,9%, ikke stipendutøvere: 75,0%, kji-kvadrat test, $P=0,64$). Det var ingen forskjell mellom stipendutøverne og ikke stipendutøverne når det gjaldt smittefrykt i treningssituasjon, hvor av 68,1% av stipendutøverne og 70,3% av ikke stipendutøverne oppga ikke i det hele tatt eller i liten grad at de var meget bekymret for å bli smittet i treningssituasjon (kji-kvadrat test, $P=0,81$). Av stipendutøverne opplevde 94,7% av ikke stipendutøverne i stor eller svært stor grad at smittesituasjonen har gjort at de har mye mindre sosial omgang enn tidligere, mens kun 77,6% av stipendutøvere opplevde det samme (kji-kvadrat test, $P=0,017$). Av stipendutøverne var 47,0% i stor eller svært stor grad enige i at de kan leve i dagens

økonomiske, treningsmessige og konkurransemessige situasjon i minst ett år til, mens 60,5% av ikke-stipendutøvere var enige i det samme (kji-kvadrat test, $P=0,15$).

6.2 Intervjuundersøkelsen

Intervjuene belyste godt ulike utfordringer utøverne hadde opplevd. Selv om utøverne kommer fra ulike idretter og ulike sesonger, opplevde jeg at utøverne hadde nokså like meninger angående hvordan koronaviruset påvirket dem som stipendutøvere.

Hovedutfordringene er delt inn i seks kategorier: økonomi, sponsor, smittefare, karantenerestriksjoner, organisering rundt reise og planlegging av ny sesong.

6.2.1 Økonomi

Utøverne var samstemte i at pandemien har skapt problemer for økonomien deres. Det var også enighet om at, på tross av dette, har pandemien ikke ført til avgjørende økonomiske problemer, men at ting hadde vært bedre uten pandemien. Intervjuobjektene ga uttrykk for at økonomien har gått rundt, men at de har tjent mindre enn vanlig.

«Jeg har jo selvfølgelig tjent mer på grunn av prestasjonene mine, men jeg hadde tjent mer om ikke korona hadde vært her.» (U2)

«Vi, eller jeg i hvert fall, veldig avhengig av støtte fra Olympiatoppen. Det har vi fortsatt å få og så fikk vi også et ekstra stipend fra en ekstrabevilgning fra regjeringen som kom fryktelig godt med.» (U4)

Intervjuobjektene som har vært aktuelle for OL og PL har fått ekstra støtte fra regjeringen for å støtte satsningen mot OL/PL. Dette gir alle uttrykk for at har vært veldig viktig for at økonomien har gått rundt i OL-/PL-sesongen. Olympiatoppen har helt siden sommeren 2020 arbeidet tett opp mot myndighetene for å få tilrettelagt en slik ordning gjennom å presentere utfordringene utøverne ga uttrykk for.

Spørreundersøkelsen viste at rundt 50% av stipendutøverne har fått dårligere økonomi som følge av pandemien. Dette kan det være sammensatte grunner til, men mangelen på premiepenger på bakgrunn av konkurransene og utfordringene med å skaffe sponsorer kan være noen av årsakene.

6.2.2 Sponsor

Utøverne ga alle uttrykk for at pandemien har skapt problemer for sponsorarbeidet deres. I tillegg har noen av intervjuobjektene opplevd å miste sponsorer. Gjennom intervjuene kom det tydelig fram at noe av grunnen til at det er blitt vanskeligere å skaffe seg sponsorer er mangel på fysisk tilstedeværelse. Utøvere har gjerne blitt brukt som foredragsholdere eller ved at de er til stede på ulike tilstelninger. Nå som dette ikke har vært mulig, har utøverne mindre å tilby sponsorene og det har derfor vært vanskeligere å selge seg inn. Olympiatoppen har ikke gjennomført konkrete tiltak for å avhjelpe i denne situasjonen.

«Man møtes ikke fysisk, og det er vanskelig å presentere seg selv og sånne ting. Det er nok noen vi kunne fått litt mer av som har satt på bremsen litt nå da.» (U6)

Utøverne ga i intervjuene uttrykk for at da de fant ut at koronapandemien skapte problemer for nye sponsorer valgte flertallet av dem å fokusere på å opprettholde og vedlikeholde de sponsorene som de allerede har. Mange bedrifter hadde også store utfordringer selv og fant det dermed vanskelig å sponse andre.

«Det er få nye sponsorer – så jeg har prøvd å vedlikeholde de gamle.» (U3).

«Det har vært vanskeligere å komme til dem.»

Det var også i spørreundersøkelsen et stort flertall som har hatt problemer med å skaffe sponsorer og stipendutøvere syntes dette var mest krevende. Dette kan være fordi det var flere av ikke-stipendutøverne som fant dette spørsmålet mindre relevant; disse var en del av et lag og søker dermed ikke personlige sponsorer. Stipendutøverne er i tillegg vant til at det er enklere å skaffe sponsorer, da de gjerne har bedre resultater og større medieinteresse. Færre konkurranser og dermed mindre omtale i mediene kan også ha gjort det vanskeligere for utøverne å selge seg selv og sin satsing til sponsorene.

6.2.3 Smittevern

Utøverne ga i intervjuene felles uttrykk for at det var viktig for dem å forholde seg til smittevernreglene og at de gjorde alt de kunne for å unngå smitte. De var også samstemte i at det var utfordringer med å være i isolasjon. Utøverne som skal til Tokyo, gir klart uttrykk for

at de nå er redde for å ikke kunne komme seg til Tokyo på grunn av smitte. De sier at nå som samfunnet gradvis åpner opp føler de at de må være strengere enn restriksjonene sier.

«Største frykten nå er å ikke komme seg til Tokyo. så vi kommer til å leve strengt.»
(U5).

Gjennom spørreundersøkelsen fant vi ingen store utslag på påstanden om smittefrykt i treningssituasjon. Dette kan bety både at utøverne føler det er gode retningslinjer for smittevern slik at de føler seg trygge eller at de ikke er redde for konsekvensene for seg som utøver ettersom det er stor sjanse for at de får ingen eller milde symptomer. Andre utøvere gir også uttrykk for at de hadde gode retningslinjer for smittevern før koronapandemien kom og dette kun har blitt forsterket, spesielt når de er på samling.

«Når man er på samling så ikke så stor forskjell - da er du i en boble uansett. Vi prøver alltid ha fokus på å være frisk og smittevern fra før. Det har bare blitt litt forsterket»
(U2).

Spørreundersøkelsen viste at utøverne har levd et veldig begrenset liv under pandemien hvor et stort flertall gir uttrykk for at de har mye mindre sosial omgang enn tidligere. Dette har også sammenheng med at regjeringen la ned strenge reguleringer for sosial omgang – som begrensninger for hvor mange som kunne samles både i offentlige og private sammenhenger. I tillegg var mye av landet stengt ned i form av stengte butikker, restauranter og andre samlingsområder.

"Det sosiale livet har blitt veldig innskrenket. Det har vært den kjipe delen av det."
(U3).

Parautøverne som ble intervjuet ga også ekstra uttrykk for at ettersom de var i risikogruppen har det blitt ett ekstra stressелеment fordi man ikke vet hvordan sin kropp reagerer på viruset. Olympiatoppen har håndtert dette ved å ha veldig strenge smittevernregler på treningssenteret i Oslo. Dette innebærer at utøverne må vaske utstyret sitt selv etter bruk, at det kun er få utøvere som kan bruke lokalene samtidig, at alle må registrere seg for smittesporing og bruk av munnbind utenfor treningssituasjonen. Olympiatoppen setter ting i system slik at utøverne

har mulighet til å forholde seg til det på en trygg måte. Dette er med på å skape trygghet hos utøverne.

6.2.4 Karantenerestriksjoner

Utøverne var samstemte om at karantenerestriksjonene kompliserte deres treningshverdag og førte til utfordringer for reise til og fra samlinger og konkurranser. Karantenerestriksjonene har ført til at flere utøvere har måttet trene alternativt hjemme og ikke har hatt muligheten til å trene på Olympiatoppen eller andre arenaer de normalt trener.

«Det er litt krevende å trene mye i karantene. Da synes jeg det var mest slitsomt å holde motivasjonen oppe, men ellers så hadde vi har vi vært heldig og fått gjort mye som lag og fått vært mye på Olympiatoppen og gjort de tingene vi skal.» (U4)

I tillegg til dette ga utøverne uttrykk for at det var vanskelig å planlegge sesongen, ettersom karantenereglene i Norge og andre land gjorde at utøverne måtte velge alternative, mindre gode løsninger for treningssamlinger. De har måttet reise ut for å trene med andre land fordi konkurrentene ikke fikk komme inn til Norge eller ikke har fått innreisetillatelse uten å være i karantene i opptil 14 døgn.

Det har vært flere endringer i karantenereglene som gjør at det har vært frem og tilbake om utøverne må i karantene eller ikke. Olympiatoppen har arbeidet tett opp mot myndighetene om fritak og lettelser på karantenereglene for toppidrettsutøvere og har etter hvert lyktes med det. Blant annet har toppidrettsutøvere (strengt definert som OL-/PL-kandidater) og deres støtteapparat sluppet karantenehotell og har kunnet gjennomføre karantene hjemme og teste seg ut av karantenen etter 7 dager. Etter hvert har de også fått aksept for å kun ha fritidskarantene, dvs. at de har kunnet arbeide (trene) som vanlig innen sin kohort (lag). De siste karantenereglene for utøvere som skal delta i Tokyo er at de har kunnet teste seg ut av karantene etter tre dager.

«Så selvsagt mentalt er litt utfordrende å få så mange isolasjonsdøgn eller karantedøgn. Det mer krevende å trene sånn.» (U4).

Uttalelsen viser at det har slitt på treningsmotivasjonen å ikke ha gode treningsfasiliteter tilgjengelig i karanteneperioden. Mens Olympiatoppen har arbeidet tett mot myndighetene for

å lette på restriksjonene for toppidrettsutøverne, har fagansatte på Olympiatoppen arbeidet tett med utøverne for å legge til rette for å trene godt hjemme, ved å for eksempel låne ut utstyr til utøvere som er i karantene. Dette ble også gjort i de korte periodene treningssenteret var stengt på grunn av restriksjoner.

6.2.5 Organisering av reiser

Utøverne jeg intervjuet var alle enige om at koronapandemien har gjort organisering av reiser meget komplisert; det har vært nesten umulig å planlegge. De beskrev flere relaterte konsekvenser av koronapandemien. Da jeg spurte en utøver om hvilke konsekvenser pandemien hadde på organisering av reise svarte hun:

«Lengre turer, flere stopp, dyrere.»

Koronapandemien har ført til færre flyavganger og dyrere billetter på bakgrunn av mindre konkurranse mellom reiseselskapene. Med færre ruter har flyselskapene kunnet sette opp billettprisene; folk har vært avhengige av å bruke deres avgang. Det har også vært hyppige kanselleringer fordi avganger ikke har vært fylt opp.

Flere av intervjuobjektene har opplevd å reise på samling eller til konkurranser under pandemien og alle ga uttrykk for at reisevirksomhet har medført mye mer stress enn tidligere.

«Det skaper jo litt ekstra stress og vi har jo blitt bedre på å håndtere det sikkert, men det er ikke så lett å liksom sette seg på en plan og så endrer den seg 3 timer senere – når du trodde den var helt konge.» (U6).

«Det har påvirket voldsomt på planlegging og veldig mye skiftning av planer og bestilling her og der.» (U4).

Utøverne som organiserer reiser selv, ga særlig uttrykk for at det har vært ekstra stress rundt planlegging av reiser. Noen av utøverne har til en viss grad vært skjermet ved at det er ansatte i særforbund som har tatt seg av planleggingen av reiser og samlinger. Dette har gjort at utøverne har kunnet fokusere på egne prestasjoner heller enn å bekymre seg for reiser.

«All reisingen blir på en måte litt mer i forhold til restriksjoner og pandemiene i forhold til det optimale på en måte.» (U5).

Flertallet av utøverne i intervjuene påpekte at reiserestriksjoner har gjort det vanskelig for dem å finne optimale løsninger. Enkelte skulle gjerne reist frem og tilbake fra Norge oftere for å få en avkoblingsperiode, men dette har ikke vært mulig på grunn av innreisekarantene. Noen har ønsket å reise til andre land for å lade best mulig opp til større mesterskap, slik de vanligvis gjør, men reiserestriksjonene i enkelte av disse landene har gjort det umulig.

Olympiatoppen har lagt til rette for at utøverne har kunnet teste seg på Olympiatoppen ved både utreise til land som har krevet negativ koronaattest ved innreise og ved innreise for å kunne teste seg ut av reisekarantene.

6.2.6 Sesongplanlegging

Når det gjelder sesongplanlegging var utøverne i intervjuene enige i at det var store utfordringer knyttet til dette. De mente ganske enkelt at det hadde vært umulig å planlegge. Intervjuobjektene ga uttrykk for at både denne sesongen og forrige sesong var preget av avlysninger og flytting av både konkurranse og treningsamlinger.

«Det har vært umulig å planlegge egentlig. (...) Så blir alt kansellert og flyttet på -- så vi har hatt rundt 100 forskjellige planer i løpet av sesongen og vi har vel på en måte ikke planlagt mye mer enn neste tur.» (U6).

«Man må stille litt mer med åpent sinn og har flere planer. Vi må gjerne ha en plan A, B, C og kanskje D til og med.» (U4)

Dette har gjort at utøverne kontinuerlig har måttet ha flere alternativer klare og være mentalt forbedret på at forholdene kunne endre seg. Utøverne ga selv uttrykk for at de har blitt bedre til å håndtere uforutsette situasjoner.

"Ja, jeg var veldig fornøyd med planene hadde før Tokyo i fjor, men nå kjenner jeg at jeg har blitt litt mer sånn lei hvis man kan si det. Jeg har kjent at jeg liksom ikke har den samme «driven» jeg hadde før. Det er jeg redd kan påvirke meg i Paralympics for

jeg vil jo ha gull og jeg må gjøre noen endringer hvis jeg skal klare å få det nå merker jeg." (U1).

7.0 DISKUSJON

I denne delen av oppgaven vil jeg diskutere resultatene fra spørreundersøkelsen og intervjuene opp mot teorien om påpasselige organisasjoner.

7.1 Overvåker små avvik

Kjennetegn på påpasselige organisasjoner og individer innenfor disse organisasjonene er ønsket om å forbedre seg, oppdage feil og rette på disse. Det er viktig å ha tiltak for å kunne oppdage avvikene som kan oppstå. Gjennom pandemien har vi sett at ting hele tiden har endret seg og at reguleringer fra myndighetene har påvirket hvordan Olympiatoppen har fått gjennomført sitt virke.

Som organisasjon arbeider Olympiatoppen tydelig med dette ved at de hele tiden leter etter forbedringspotensialet selv under vanskelige forhold. I tillegg er det viktig at de ansatte som har ansvar for hver idrett og utøvere følger opp disse tett, selv om det i denne perioden ikke har vært samme muligheter for fysisk oppfølging som tidligere. Da intervjuobjektene er utøvere med A-stipend, de som står øverst på prioriteringslisten til Olympiatoppen, vil vi kunne forvente at de fikk tettere oppfølging enn andre utøvere.

"De var jo nesten mer på i starten på en måte for å passe på at vi hadde det bra. Det kunne ofte å komme en telefonsamtale inn for å bare høre hvordan vi hadde det og om vi håndterte det greit – hvert fall i starten når det var litt mer sånn lock-down og sånn"
(U5)

Utsagnet viser tydelig at det var god oppfølging fra Olympiatoppen for å kartlegge hvordan utøverne håndterte situasjonen og oppdage utfordringer utøverne opplevde. Det var kontinuerlig dialog, spesielt i de periodene utøverne ikke hadde mulighet til fysisk oppmøte på Olympiatoppen. På grunn av at mulighetene for fysisk oppfølging har forsvunnet, har det vært enda viktigere å ha tett dialog med utøverne for å passe på at de får tilrettelagt på en god måte.

Spørreundersøkelsen viste at utøverne var svært fornøyde med oppfølgingen de har fått av sine trenere under pandemien. Dette understøtter observasjonen om at det er gode rutiner for oppfølging av utøverne.

Som toppidrettsutøvere er man hele tiden opptatt av å utvikle seg og når man kommer til nivået disse utøverne befinner seg på, handler det om detaljer for å kunne prestere på sitt beste. Utøverne er velorganiserte og kvalitetsbevisste. Dette innebærer at utøvere på dette nivået hele tiden leter etter selv små muligheter for endring som kan gjøre dem enda bedre. I intervjuene kom det ikke frem noen tydelige svikt eller endringer utøverne har hatt i treningshverdagen siden pandemien brøt ut. De har følt på god oppfølging og tilrettelegging fra Olympiatoppen.

«Det er jo krevende for alle, så er man er jo glad for de plattformene man finner. Om det er digitale rom eller om man finner løsninger, så er man jo er man jo glad for om man får det til.» (U4)

Uttalelsen indikerer at ansatte hos Olympiatoppen hele tiden har funnet løsninger for å identifisere og løse problemer som har oppstått for utøverne underveis. De har vært kreative og hele tiden lagt til rette for at utøverne har kunnet trene så likt som mulig uansett situasjon. I intervjuene snakker utøverne om hvordan Olympiatoppens fagpersoner har lagt til rette for utøverne under nedstengningsperioden i starten av pandemien. Fagpersonene har funnet digitale plattformer for å følge opp utøverne når det ikke har vært mulig med fysisk tilstedeværelse på Olympiatoppen.

«Det har vært like mye fokus på oss stipendutøvere (...) tilbudet til oss stipendutøvere er tilnærmet likt.» (U3).

«Vi har vært heldig som stipendutøvere og blitt prioritert og fått lov til å være på Olympiatoppen. Vi får benyttet oss av tjenestene mest mulig. Jeg føler vi har vært heldige sånn sett.» (U4).

Det har vært fokus på kontinuitet hele veien for både utøverne og Olympiatoppen. Arbeidet skal fortsette på samme måte selv om vi kanskje må gjennomføre det på ulikt vis (Øvrebø, 2020). Dette gir utøverne uttrykk for at Olympiatoppen har klart. De har arbeidet for å legge til rette for å opprettholde det daglige treningsarbeidet selv om det har vært strenge restriksjoner i samfunnet. Fokus på daglig treningskvalitet er et av tre fokusområder for Olympiatoppen. Dette har de oppnådd i perioder hvor nasjonale eller lokale tiltak har ført til nedstengning av alle øvrige treningssentre gjennom dialog med lokale og nasjonale

myndigheter om strenge smittevernstiltak ved senteret på Olympiatoppen, blant annet at utøverne har måttet vaske utstyr etter bruk, antallsrestriksjoner på senteret og bruk av munnbind utenfor treningssituasjoner. Disse restriksjonene har gjort at Olympiatoppen ikke har noen smittetilfeller som kan spores tilbake dit og at de dermed har kunnet holde senteret åpent for stipendutøvere gjennom pandemien, med unntak av korte nedstengninger.

Flertallet av utøverne som ble intervjuet har gitt uttrykk for at karantene- og isolasjonsperioder har vært vanskelig å forholde seg til. Begge disse har gjort at utøvere ikke har fått trene på Olympiatoppen eller fysisk kunne trene med fagpersonene i tiden de har vært i karantene.

«Det er litt krevende å trene mye i karantene. Da synes jeg det var mest slitsomt å holde motivasjonen oppe, men ellers så hadde vi har vi vært heldig og fått gjort mye som lag og fått vært mye på Olympiatoppen og gjort de tingene vi skal.» (U4)

Alle utøverne nevner også karantenerestriksjonene når de blir spurt om hva som påvirket dem mest som følge av koronapandemien. Dette gir uttrykk for at det er vanskelig å få trent godt nok alene og uten oppfølging. Dette bygger opp under påstanden om at støtten og oppfølgingen fra Olympiatoppen har vært viktig for utøverne gjennom pandemien.

7.2 Motvilje til å forenkle

Det neste kjennetegnet på en påpasselig organisasjon er at de i liten grad er villige til å forenkle situasjoner. Dersom man blir for opptatt av satte planer og retningslinjer, vil man fokusere på å få oppfatningene til å passe til eller validere de forventningene man har i gitte situasjoner. Derved kan situasjoner som kanskje ikke var så farlige i utgangspunktet bygge seg opp til store problemer i organisasjonen.

Olympiatoppen har under pandemien søkt etter informasjon og søkt å påvirke de restriksjonene som har vært satt av regjeringen og lokale myndigheter. De har også lettet etter konstruktive løsninger innenfor de retningslinjene de har måttet operere innenfor.

Olympiatoppen brukte ledergruppen, som består av ansatte fra ulike deler av organisasjonen, til å diskutere og utvikle løsninger innenfor de rammene som ble satt av nasjonale og lokale myndigheter. At gruppen var sammensatt av fagfolk fra flere avdelinger kan ha bidratt til å belyse utfordringer i hele organisasjonen. Weick & Sutcliffe (2001) sier det vil være mulig å

se mer og forenkle mindre dersom man setter sammen mennesker med ulike tanker og tilnærminger. Dette har gjort at Olympiatoppen har hatt mulighet til å gi utøverne de beste forutsetningene i situasjonen de har stått i.

Olympiatoppen forsto raskt at de måtte være fleksible og løsningsorienterte i håndteringen av pandemien. Det var viktig for Olympiatoppen at utøverne alltid skulle ha forutsetninger for å lykkes og at treningsarbeidet skulle foregå tilnærmet likt som tidligere. Dette gjorde at ansatte gjerne måtte tenke nytt i møte med utøverne gjennom pandemien. Ernæringsfysiologene måtte ha timer gjennom digitale plattformer, fagpersoner innenfor styrke måtte legge tilrette for trening hjemme hos utøverne og man måtte finne løsninger for hvordan man kunne holde senteret oppe så mye som mulig. Dette var spesielt siden dette var et helt nytt fenomen som ingen hadde noen tidligere kunnskap til. Olympiatoppen var dermed avhengig av å hele tiden tilpasse seg nye situasjoner.

Utøverne har gjennom pandemien vært fleksible til endringer i hverdagen sin, men de har også reflektert over hvordan de kan få gjennomført treningen tilnærmet likt som andre sesonger. Alle intervjuobjektene har gitt uttrykk for at de har måtte være mer fleksible til at endringer har kunnet skje og har skjedd hele tiden, men at selv om det har vært endringer så har de arbeidet for at prestasjonene skal være på topp slik som tidligere år.

«Jeg vil ikke si at man har senket terskelen, men man har kanskje økt forståelsen for hvordan man skal løse ting. At man ikke er så rigide. De og vi må være fleksible og det føler jeg at man er og har vært.» (U4).

Utøveren gir her uttrykk for at fagpersonene på Olympiatoppen hele tiden har forsøkt å finne løsninger på hvordan de kan trene så godt som mulig innenfor retningslinjene som blir gitt av regjeringen. Dette har ført til at utøverne har måttet være mer fleksible overfor endringer i både tid og treningsform. Det at Olympiatoppen har hatt mulighet til å holde dørene åpne gjennom stort sett hele pandemien, har vært en klar fordel for utøverne. Likevel har hverdagen endret seg ved at de har fått tildelt en spesifikk tid de har måttet trene på og at færre har fått samle seg på senteret samtidig. Dette har gjort at treningstidene ikke har vært helt optimale, noe spesielt vinterutøverne har gitt uttrykk for i sine intervju.

«Nå må man ta den treningstiden man får oppført da og da må hele hverdagen legges rundt den tildelte treningstiden. Så det ofte man trener nå og både stedet og tid som ikke er optimalt kontra før.» (U2)

«Sommer OL-utøverne blir prioritert mer enn oss nå. Selv om vi går inn i en OL-sesong i år slik som dem». (U2).

Det er en klar ulempe for Olympiatoppen at OL og PL i Beijing kommer så tett opp mot OL og PL i Tokyo. Dette er en ny opplevelse for Olympiatoppen, da det nå kun er 6 måneder fra et sommer-OL/-PL til et vinter-OL/-PL istedenfor normalt 18 måneder. I tillegg vil jo gjerne sommerutøverne som nettopp har konkurrert i OL/PL gjerne ha en avkoblingsperiode etter lekene som gjør at Olympiatoppen lettere har kunnet prioritere vinterutøverne frem mot deres OL-/PL-sesong.

7.3 Sensitive til kjerneprosessen

Dette kjennetegnet handler om at fokuset til organisasjonen settes der arbeidet gjennomføres. Dette innebærer at kjerneprosessen er i fokus for organisasjonen. Dette kjennetegnet har to prosesser, hvor den ene handler om hvordan Olympiatoppen er organisert og den andre handler om hva som er viktig for organisasjonen å fokusere på. Fokusområdene er som tidligere nevnt: daglig treningskvalitet, relasjoner i lagene og konkurransegjennomføring. I 2020, etter utsettelsen av Tokyo-OL/-PL til 2021, har fokus naturlig vært på de to første fokusområdene.

Olympiatoppen er en sentral organisasjon, hvor kjerneprosessen foregår på Toppidrettssenteret i Oslo. Dette fører til at de ansatte har en felles situasjonsforståelse. Det som har gjort dette vanskeligere under koronapandemien er imidlertid restriksjonene om at hjemmekontor skulle brukes der det er mulig; Olympiatoppens ansatte har i stor grad arbeidet hjemmefra. Unntakene er de som har måttet være på jobb for å få utøvd arbeidet sitt, først og fremst helsepersonell og fagansatte som arbeider direkte med utøverne i treningssammenheng. Men selv disse har i stor grad måttet arbeide hjemmefra. Dette har gjort at den daglige uformelle kommunikasjonen forsvinner og det er større sjanse for at folk ikke forstår eller er oppdatert på hva som skjer. Dette gjelder spesielt på tvers av avdelinger i organisasjonen. Olympiatoppen har tydelige mål de arbeider etter, som er godt etablert i

organisasjonen og som hjelper på håndtering av feil fordi man har en felles forståelse for hvilken retning organisasjonen arbeider etter.

For at toppidrettsutøvere skal kunne skape resultater, er de avhengig av at prosessene rundt trening og utvikling fungerer optimalt. Dette er daglig arbeid som må optimaliseres og kan være alt fra fysisk og mental trening, teknikktraining og ernæring. Alle intervjuobjektene forteller at de normalt benytter seg av alle tjenestene de får tilgang til gjennom stipendet for å optimalisere treningshverdagen sin.

«Til Olympiatoppen stiller jeg de forventningene at de skal hjelpe meg til å bli enda bedre. Det er derfor vi bruker dem – for å få den spisskompetansen til de forskjellige fagområdene. Vi er jo et ganske lite team – så det er viktig å bruke de for alt det er hvert. Det er viktig at vi når vi har tilgang til de beste fagressursene i Norge så hadde det vært dumt å ikke bruke dem.» (U3).

Olympiatoppen har som mål å trene og lede best i verden (Olympiatoppen, 2020a). Dette gjør at de må rekruttere folk med best kompetanse i sin organisasjon. Dette gir utøveren uttrykk for at de har klart gjennom uttalelsen sin over. Det er også viktig at tilbudet blir tilpasset til hver enkelt utøver.

De første tre grunnprinsippene har i hovedsak omhandlet hvordan Olympiatoppen arbeider med avvik, mens de siste to omhandler mer hvordan Olympiatoppen håndterer uforutsette situasjoner.

7.4 Utvikler og ivaretar en forpliktelse til motstandskraft

Nest siste kjennetegn omhandler evnen til å håndtere uventede situasjoner. Weick & Sutcliffe (2001) sier at en påpasselig organisasjon ikke kun forebygger feil, men evner å håndtere dem når de oppstår. Det er ingen organisasjoner som ikke opplever avvik og feil, og dette vet gode, påpasselige organisasjoner. Når de lettere oppdager disse, vil de også kunne holde avvik og feil små slik at de kan fortsette videre. Det må være rom for tilbakemeldinger i organisasjonen. Dersom avvik ikke blir kommunisert gjennom tilbakemeldinger, vil de ha mulighet til å feste seg i organisasjonen.

Hele koronapandemien har representert en uventet situasjon for Olympiatoppen som organisasjon og for utøverne, en situasjon de ikke har hatt kontroll over. Det viktigste for Olympiatoppen har vært å opprettholde treningsaktivitet, at driften skal være normal og unngå smitte (Øvrebø, 2020). Avvik som påvirker utøveren, vil være de mest kritiske og mye av Olympiatoppens arbeid har bestått i å skjerme utøverne fra utfordringene som har kommet i forbindelse med pandemien. Organisasjonen er vant til å være fleksibel og har leder- og organisasjonskompetanse som gjør situasjonen lettere å håndtere.

Teorien om påpasselige organisasjoner sier at en slik organisasjon klarer å stå i en slik «truet» situasjon ved hjelp av to faktorer—enten så holder de avvikene små eller så arbeider de rundt feilen. Olympiatoppen har arbeidet med begge deler. De har hatt et overordnet mål om at ingen smitte skulle kunne spores tilbake til Olympiatoppen og har arbeidet kontinuerlig med å skjerme utøverne fra utfordringer de har møtt på i forbindelse med pandemien.

Gjennom intervjuene kom det frem seks hovedutfordringer for utøverne under koronapandemien: karantenerestriksjoner, smittefare, sponsorarbeid, økonomi, organisering rundt reise og planlegging av ny sesong. Hvordan utfordringene har påvirket utøverne og hvilke tiltak Olympiatoppen har iverksatt for å hjelpe og skjerme utøverne gjennomgikk jeg i resultatene.

7.5 Henvisning til ekspertise

Det siste kjennetegnet innebærer å ha respekt for ekspertise. Felles for utøverne som har blitt intervjuet, er at fagpersonene innen kraft og styrke og motorikk er de som blir benyttet mest på Olympiatoppen både før og under pandemien og har vært viktigst for utviklingen til utøverne.

«For meg er det én-til-én trening med de sterkeste fagpersonene i Norge. Jeg driver med para-alpint så det er en del justeringer som må til for at jeg skal for eksempel få trene mage/rygg på veldig høyt nivå. Så de må være ganske kreative de trenerne. Det føler jeg er utrolig viktig for min utvikling.» (U3).

7.6 Sensemaking/sensegiving

Olympiatoppen og utøverne har samme forståelse for hvilken retning de skal i, altså at utøverne skal prestere på sitt beste nivå og de virker som åpne individer som kan tilpasse seg til nye erfaringer.

Det er tydelig i intervjuene at stipendutøverne har blitt påvirket av Olympiatoppen gjennom nære relasjoner, også kalt sensegiving. Utøverne har hatt tett samarbeid med Olympiatoppen både før og etter koronapandemien. Dette gjør at de vil kunne tolke koronapandemien på lik måte og utøverne vil kunne ha samme oppfatning som Olympiatoppen. Ved at Olympiatoppen sier at de skal arbeide videre på samme måte og finne løsninger vil dette smitte over på stipendutøverne, som også vil være løsningsorienterte.

8.0 KONKLUSJON

Koronapandemien har hatt stor påvirkning på Olympiatoppens stipendutøvere. Et flertall av utøverne hadde i utgangspunktet dårlig økonomi; denne ble ytterligere svekket som følge av pandemien, også fordi det har blitt klart vanskeligere å skaffe seg sponsorinntekter. Pandemien har likevel ikke skapt avgjørende økonomiske problemer for utøverne. De har også opplevd det som utfordrende å planlegge treningshverdagen og sesongen, særlig på grunn av reisekarantene etter utenlandssamlinger eller -konkurranser, men støtte fra Olympiatoppens fagfolk og særforbund har gjort det lettere å gjennomføre trening og skapt mindre stress i sesongplanleggingen. Et overveldende flertall av utøverne mente at samarbeidet med både Olympiatoppen, særforbund og trenere har fungert godt gjennom pandemien. Stipendutøvere ser ikke ut til å ha vært særskilt bekymret for smitte i treningssituasjonen, men i intervjuene ga sommerutøverne som er aktuelle for Tokyo-OL/-PL uttrykk for at de var mer bekymret når det nærmet seg OL/PL. Parautøverne ga også mer uttrykk for bekymring, med tanke på at de kan representere en risikogruppe for å bli mer alvorlig syke.

Litteraturliste

- Alder, J. P. (2015). *Meaning and sensemaking in high performance sport: managing change in the high performance unit of a national sport organisation* [Auckland University of Technology].
- Andersen, S. & Hanstad, D. (2011). Den som er godt forberedt, har ikke uflaks. Norsk OL-deltakelse i Vancouver: risiko, forberedelse og resultater [«If you are well prepared, you will not experience bad luck»—Norway in the Vancouver Olympics: risks, preparations and results]. Scandinavian Sport Studies Forum,
- Andersen, S. S. (2010). Stor suksess gjennom små, intelligente feil. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 50(04), 427-458.
- Andersen, S. S. (2012). Olympiatoppen in the Norwegian sports cluster. *Nordic elite sport: Same ambitions different tracks*, 237-256.
- Andersen, S. S., Hansen, P. Ø. & Hærem, T. (2015). How elite athletes reflect on their training: strong beliefs – ambiguous feedback signals. *Reflective Practice*, 16(3), 403-417.
<https://doi.org/10.1080/14623943.2015.1052387>
- Andersen, S. S. & Ronglan, L. T. (2012). *Nordic elite sport: Same ambitions, different tracks*. Copenhagen Business School Press DK.
- Bahr, R. (2016). *Fordypningsoppgave: Olympiatoppens stipendordning*.
- Bjertnæs, G. H. (2021). COVID-19, tappt verdiskaping og finanspolitikkenes rolle: utredning for Koronakommisjonen.
- Clarsen, B., Steffen, K., Berge, H. M., Bendiksen, F., Fossan, B., Fredriksen, H., Gjelsvik, H., Haugvad, L., Kjelsberg, M., Ronsen, O., Torgalsen, T., Walløe, A. & Bahr, R. (2021). Methods, challenges and benefits of a health monitoring programme for Norwegian Olympic and Paralympic athletes: the road from London 2012 to Tokyo 2020. *British journal of sports medicine*.
- Cucinotta, D. & Vanelli, M. (2020). WHO declares COVID-19 a pandemic. *Acta Bio Medica: Atenei Parmensis*, 91(1), 157.
- Eirale, C., Bisciotti, G., Corsini, A., Baudot, C., Saillant, G. & Chalabi, H. (2020). Medical recommendations for home-confined footballers' training during the COVID-19 pandemic: from evidence to practical application. *Biology of Sport*, 37(2), 203.
- Folkehelseinstituttet. (2011). *Hva er en pandemi?* Hentet 10. februar 2021 fra <https://www.fhi.no/sv/influensa/influensapandemier/hva-er-en-pandemi/>
- Folkehelseinstituttet. (2020, 27. februar). *Fakta om viruset og sjukdommen (covid-19)*. Hentet 3. desember 2020 fra <https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/fakta-og-kunnskap-om-covid-19/fakta-om-koronavirus-coronavirus-2019-ncov/?term=&h=1>
- Gibson, C. B. (2017). Elaboration, generalization, triangulation, and interpretation: On enhancing the value of mixed method research. *Organizational Research Methods*, 20(2), 193-223.

- Hansen, P. Ø. & Andersen, S. S. (2014). Coaching elite athletes: How coaches stimulate elite athletes' reflection. *Sports Coaching Review*, 3(1), 17-32.
<https://doi.org/10.1080/21640629.2014.901712>
- Helsedirektoratet. (2020, 12. mars). *Helsedirektoratet har vedtatt omfattende tiltak for å hindre spredning av covid-19*. Hentet 10. september 2020 fra
<https://www.helsedirektoratet.no/nyheter/helsedirektoratet-har-vedtatt-omfattende-tiltak-for-a-hindre-spredning-av-covid-19>
- Hull, J. H., Loosemore, M. & Schwellnus, M. (2020). Respiratory health in athletes: facing the COVID-19 challenge. *The Lancet Respiratory Medicine*, 8(6), 557-558.
- Jick, T. D. (1979). Mixing qualitative and quantitative methods: Triangulation in action. *Administrative science quarterly*, 24(4), 602-611.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. Hans Reitzels Forlag.
- Nieß, A., Bloch, W., Friedmann-Bette, B., Grim, C., Halle, M., Hirschmüller, A., Kopp, C., Meyer, T., Niebauer, J. & Reinsberger, C. (2020). Position stand: return to sport in the current coronavirus pandemic. *Dtsch Z Sportmed*, 71, E1-2.
- NIF. (2013). *Den Norske toppidrettsmodellen : norsk toppidrett fram mot 2022*. Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité.
- NIF. (2019a). *Idretten Vil! Langtidsplan for norsk idrett 2019-2023*. Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité.
https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/8149372c5d4d439cb1b34fc1625032f0/idretten-vil_langtidsplan-for-norsk-idrett-2019-2023_lr.pdf
- NIF. (2019b). *Årsrapport 2019*. Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité.
https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/3fa4c97bbabf4446b3867eb04fc8e102/23_20_nif-arsrapport-2019.pdf
- NIF. (2021a). *Evaluering av Olympiatoppen*. Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité.
<https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/af9b188e824c4f9682d3a5f78ae3f30c/2021-evaluering-av-olympiatoppen.pdf>
- NIF. (2021b). *Foreløpige medlems- og aktivitetstall - status pr. 31. mai*. Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité.
<https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/a366d1a25a0344ed9e918ffd2bb944d1/forelopige-medlems-og-aktivitetstall-status-pr-31-mai.pdf>
- Olympiatoppen. (2019a, 20. august 2019). *Olympiatoppens utøverstipend - Individuelle utøvere*. Hentet 15. februar 2021 fra
https://www.olympiatoppen.no/om_olympiatoppen/stoetteordninger/individuelt_utoeverstipend/page5457.html

- Olympiatoppen. (2019b, 20. august 2019). *Olympiatoppens utøverstipend – Lagspillidretter*. Hentet 14. februar 2021 fra https://www.olympiatoppen.no/om_olympiatoppen/stoetteordninger/stipend_til_lag/page5459.html
- Olympiatoppen. (2020a). *Olympiatoppens strategiplan 2020-2023*. Olympiatoppen. Hentet 20. januar 2020 fra https://www.olympiatoppen.no/om_olympiatoppen/strategi/strategisk_utviklingsplan/media66194.media
- Olympiatoppen. (2020b). *Retur til trening og konkurranse etter Covid 19*. . Hentet 5 mai 2020 fra https://www.olympiatoppen.no/om_olympiatoppen/regioner/innlandet/aktuelt/media70710.media
- Olympiatoppen. (2020c). *Stipendtildeling - Sommer 2020*. Hentet 10. november fra https://www.olympiatoppen.no/forutovere/for_stipendut%C3%B8vere/stipendtildelinger/media71497.media
- Olympiatoppen. (2020d). *Stipendtildeling - Vinter 2020-2021*. Hentet 10. november fra https://www.olympiatoppen.no/forutovere/for_stipendut%C3%B8vere/stipendtildelinger/media70199.media
- Olympiatoppen. (u.å.-a). *OLT coacher*. Hentet 10. desember fra https://www.olympiatoppen.no/om_olympiatoppen/organisasjon/olt_coacher/page1110.html
- Olympiatoppen. (u.å.-b). *Olympiatoppens organisering*. Hentet 10. desember fra https://www.olympiatoppen.no/om_olympiatoppen/organisasjon/page725.html
- Olympiatoppen. (u.å.-c). *Støtteordninger*. Hentet 20. februar fra https://www.olympiatoppen.no/om_olympiatoppen/stoetteordninger/page1900.html
- Parasher, A. (2021). COVID-19: Current understanding of its pathophysiology, clinical presentation and treatment. *Postgraduate medical journal*, 97(1147), 312-320.
- Pensgaard, A. M., Oevreboe, T. H. & Ivarsson, A. (2021). Mental health among elite athletes in Norway during a selected period of the COVID-19 pandemic. *BMJ Open Sport & Exercise Medicine*, 7(1), e001025.
- Pillay, L., van Rensburg, D. C. C. J., van Rensburg, A. J., Ramagole, D. A., Holtzhausen, L., Dijkstra, H. P. & Cronje, T. (2020). Nowhere to hide: The significant impact of coronavirus disease 2019 (COVID-19) measures on elite and semi-elite South African athletes. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 23(7), 670-679.
- Postholm, M. B. & Jacobsen, D. I. (2018). *Forskningsmetode for masterstudenter i lærerutdanningen*. Cappelen Damm akademisk.
- Reardon, C. L., Bindra, A., Blauwet, C., Budgett, R., Campriani, N., Currie, A., Gouttebarge, V., McDuff, D., Mountjoy, M. & Purcell, R. (2021). Mental health management of elite athletes

- during COVID-19: a narrative review and recommendations. *British journal of sports medicine*, 55(11), 608-615.
- Regjeringen. (2020, 7. mai). *Regjeringens plan og justering av koronatiltak*. Hentet 15. oktober 2020 fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/regjeringens-plan-og-justering-av-koronatiltak/id2701493/>
- Regjeringen. (2021). *Nordre Follo-utbruddet: Kraftige tiltak i ti kommuner etter utbrudd av den engelske virusmutasjonen*. Hentet 16. februar 2021 fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/kraftige-tiltak-i-10-kommuner-etter-utbrudd-av-den-engelske-virusmutasjonen/id2829738/>
- Statistisk sentralbyrå. (2021, 16. mars 2021). *Årslønn, etter sektor, statistikkvariabel og år*. Statistisk sentralbyrå. Hentet 15. januar 2020 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/11536/tableViewLayout1/>
- Verweel, P. (2006). Sense making in sport organizations. *Making sense of diversity in organising sport*, 18-28.
- Weick, K. E. (1995). *Sensemaking in organizations* (Bd. 3). Sage.
- Weick, K. E. & Sutcliffe, K. M. (2001). *Managing the unexpected* (Bd. 9). San Francisco: Jossey-Bass.
- Weick, K. E. & Sutcliffe, K. M. (2007). *Managing the unexpected : resilient performance in an age of uncertainty* (2nd ed. utg.). Jossey-Bass.
- Weick, K. E., Sutcliffe, K. M. & Obstfeld, D. (2005). Organizing and the process of sensemaking. *Organization science*, 16(4), 409-421.
- Øvrebø, T. (2020). *Annerledesåret 2020*. Hentet 15. januar 2021 fra https://www.olympiatoppen.no/om_olympiatoppen/aktuelt/page10176.html

Vedlegg

Vedlegg 1: Godkjenning NSD

26.6.2021

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Olympiatoppens stipendutøvere håndtering av koronaviruset

Referansenummer

872327

Registrert

04.03.2021 av Rebekka Aase Bahr - rebeccab@student.nih.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges idrettshøgskole / Institutt for idrett og samfunnsvitenskap

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Dag Vidar Hanstad, dagvh@nih.no, tlf: 90892229

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Rebekka Aase Bahr, rebekkabahr@hotmail.com, tlf: 41085446

Prosjektperiode

01.08.2020 - 30.06.2021

Status

15.04.2021 - Vurdert

Vurdering (1)

15.04.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 15.04.2021, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG (la stå ved studentprosjekt).

Det er obligatorisk for studenter å dele meldeskjemaet med prosjektansvarlig (veileder). Det gjøres ved å trykke på "Del prosjekt" i meldeskjemaet.

<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/60379e3e-a16b-40e3-b7f4-fc8a2e1403ab>

1/3

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

<https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 30.06.2021.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), dataportabilitet (art. 20).

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Zoom og Microsoft Teams er databehandlere i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/60379e3e-a16b-40e3-b7f4-fc8a2e1403ab>

2/3

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vedlegg 2: Intervjuguide

Intervjuguide

MASTER 2020/21

FORMÅL

Denne studien har som hensikt å se på hvordan koronaviruset påvirker Olympiatoppen stipendutøvere sin generelle livssituasjon. Jeg ønsker å fokusere på økonomiske og organisatoriske endringer. Vi skal se på hvordan stipendutøverne oppfatter situasjonen og hvordan de har reagert.

BAKGRUNNSSPØRSMÅL

- a. Hvor gammel er du?
- b. Driver du med sommeridrett eller vinteridrett?
- c. Hvilken type stipend mottar du fra Olympiatoppen?
- d. Ligger du over inntektsgrensen til Olympiatoppen for å få tildelt pengesummen til stipendet?
- e. Hvilke inntekter er viktigst for din toppidrettssatsing?
- f. Hvilken utdanning har du?
- g. Har du fått påvist koronasmitte?

KONTAKT MED OLYMPIATOPPEN

- a. Beskriv ditt forhold til Olympiatoppen.
  - i. Har dette endret seg under koronapandemien?
- b. Hvilke tjenester benytter du deg av i forbindelse med stipendet?
  - i. Har tjenestene eller hvilke tjenester du benytter deg av endret seg under koronapandemien?
- c. Har du vanligvis benyttet deg av mulighetene rundt bespisning hos Olympiatoppen?
  - i. Hvordan har det påvirket deg at denne muligheten har forsvunnet?
- d. Hvilke tjenester hos Olympiatoppen har du mest utnyttet av som utøver?
- e. Hvilken kanal bruker du i kontakt med Olympiatoppen?
  - i. Har kontakten med Olympiatoppen endret seg under koronapandemien?
  - ii. Benytter du deg av andre kanaler under koronapandemien?
- f. Hvordan har samarbeidet ditt vært med Olympiatoppen
  - i. Har samarbeidet endret seg under koronapandemien?
- g. Hvilke forventinger stiller du av Olympiatoppen?
  - i. Har koronapandemien gjort at forventningene har endret seg?

KONTAKT MED SÆRFORBUND/TRENER

- a. Beskriv din kontakt til særforbundet.
  - i. Hvordan denne kontakten endret seg under koronapandemien?
- b. Beskriv ditt forhold til din trener.
  - i. Har dette forholdet endret seg under koronapandemien?
  - ii. Hvordan har samarbeidet med trener blitt påvirket av koronapandemien?
- c. Hvor mange samlingsdøgn med landslag har du under en vanlig sesong?
  - i. Hvor mange samlingsdøgn har dere hatt under koronasesongen?

KORONAVIRUSET ORGANISERING

- a. Kan du forklare hvordan en vanlig dag i livet ditt er?
  - i. Kan du forklare en vanlig dag i livet under koronapandemien?
- b. Hvor stor påvirkning har du på planlegging av din egen treningshverdag og sesong?
  - i. Har dette endret seg under koronapandemien?
- c. Hvordan har koronaviruset endret sesongen din?
- d. Hvordan har koronaviruset endret måten du trener på?
- e. Hvordan har koronaviruset påvirket måten dere reiser på og planlegger sesongen?
- f. Hvordan har koronaviruset påvirket planleggingen inn mot ny sesong?

KORONAVIRUSET GENERELT

- a. Hvordan forholder du deg til koronaviruset?
- b. Er du redd for om du blir smittet av koronaviruset at det vil påvirke toppidrettssatsingen din?
- c. Har koronaviruset gjort at du er i mindre kontakt med mennesker enn vanlig?
- d. Hvilken reaksjon hadde du på utsettingen av OL i Tokyo 2020?
- e. Hvilke tanker har du rundt at OL i Tokyo, og mest sannsynlig OL i Beijing skal bli arrangert under en pandemi?
- f. Hvordan har koronaviruset påvirket din motivasjon som toppidrettsutøver?
- g. Hvordan tror du koronaviruset vil påvirke din idrett i fremtiden?

KORONAVIRUSET ØKONOMI

- a. Hvordan har koronaviruset påvirket økonomien din?
- b. Har du mistet sponsorer som følge av koronapandemien?
- c. Har det blitt vanskeligere å skaffe sponsorer under koronapandemien?
- d. Har du mistet inntekt som følge av koronapandemien?
- e. PARA – Hvordan har tilførsel av stipendet fra Stiftelsen Vi endret hverdagen din?

TILLEGG

- a. Er det noe du ønsker å legge til?

Vedlegg 3: Informert samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

«*Olympiatoppens stipendutøveres håndtering av koronaviruset?*»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å se hvordan Olympiatoppens stipendutøvere blir påvirket av koronapandemien. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Prosjektet er en masteroppgave ved Norges Idrettshøgskole. Denne studien har som hensikt å se på hvordan koronaviruset påvirker Olympiatoppen stipendutøvere sin generelle livssituasjon. Jeg ønsker å fokusere på økonomiske og organisatoriske endringer. Vi skal se på hvordan stipendutøverne oppfatter situasjonen og hvordan de har reagert.

Hovedproblemstillingen for prosjektet er: *Hvordan påvirker koronapandemien Olympiatoppens stipendutøvere økonomiske og generelle livssituasjon?*

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Norges idrettshøgskole er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget består av utøvere som mottar stipend fra Olympiatoppen og derfor har du blitt spurt om å delta. Utvalget er valgt strategisk.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet innebærer det at du deltar på intervju. Det vil ta deg ca. 45 minutter. Intervjuet vil inneholde spørsmål om din oppfatning av og påvirkning rundt koronaviruset. Intervjuet vil foregå på Zoom/Teams og det vil bli tatt lydopptak og notater fra intervjuet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er student, veileder og biveileder som har tilgang til disse opplysningene.
- Personopplysningene og dataene lagres i henhold til Norges Idrettshøgskole sine retningslinjer for behandling av persondata.
- Deltakerne i studien vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjon. Hvis det er ønskelig med en sitatsjekk før innlevering og publisering vil du få muligheten til det.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er juni 2021. Etter prosjektslutt vil personopplysninger bli anonymisert og opptak vil bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Norges Idrettshøgskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Norges Idrettshøgskole ved Dag Vidar Hanstad, (dagvh@nih.no, +47 90892229)
- Forskningsstudent Rebekka Aase Bahr, (rebekkabahr@hotmail.com, +47 41085446).
- Vårt personvernombud: personvernombud@nih.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Dag Vidar Hanstad
Veileder

Rebekka Aase Bahr
Student

Samtykke til deltagelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

---

(Signert av prosjektdeltager, dato)